

დროშა

№ 5 1951

619/2
1951

1951

დიდება დიდ სტალინს!

ДА ЗДРАВСТВУЕТ МИР! ВО ВСЕМ МИРЕ!

თბილისი, ქიროვის
სახელობის დაჯი
მშენებელი, მარ
შოქიაძე, ბატონი
37-ლია ჯგუფი-
ფოტო
ვლ. გინზბურგისა.

გარეკანის პორ-
37-ლია გვერდზე:
გორის ციხე,
ეტიუდი
ალ. ბანჭელიძისა.

გარეკანის მე-
სამე გვერდზე:
ბავშვები მტრადით,
ფოტოტიუდი
მ. ცვირიკაშვილისა.

გარეკანის მე-
ოთხე გვერდზე:
კობორის საბჭოთა
მეურნეობა, სოცია-
ლისტური შრომის
გმირი ბ. ევანია მან-
დარინის ხელში.
მატყარი
ო. სულავა.

რუსთავის შოქინა-
37 ფულადისმდნო-
ბელი ვაჟა გვიბე-
რია მშვიდლობის ვახტ-
ანგი.
ფოტო
ვლ. გინზბურგისა.

ფოტო — მსარეზინე ქველი რევოლუციონერი მუშაკის კანცტაროვი პოლიტბიუროს წევრებთან ერთად. მ. შ. ბათუმის კომიტეტის აქტიური წევრის სილინის ბიჭოლი ლიპარიას სახლი 1901 წლის 31 დეკემბერს, ახალწლის დღეს შეხვდა ამავე ჰბლინის ერთადერთი — მსარეზინე 1901—1902 წელს ახანაჯ სტალინს ამ სახლი ატარებდა ბათუმის სოციალ-დემოკრატიული წრეების შეადინებისას.

ფოტო ბაზანიასა და ხალხისა.

ეს იყო ამ ნახევარი საუკუნის წინათ. ნოემბერი ილეოდა, როცა პირველად შეხვდა ბათუმის რევოლუციურად განწყობილ მუშებს თბილისიდან ჩასული ოცდაორი წლის ახალგაზრდა. მანამდე იგი თვალთ არ ენახათ, მაგრამ სახელით გაეცოიანთ. მუშებმა ციურდნენ, რომ ჩამოვიდა მათი მხსენი და ნუგუში, ყველა შრომელის ქუშმარტი მეგობარი, თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ უშიშარი მებრძოლი — იოსებ ჯღლაშვილი.

სიხარულით წარმოთქვამდნენ ამ სახელს მისი სიტყვებით შთაგონებული მუშები. მათ აღაფრთოვანებდათ სტალინის დევიწყარი გამოსვლები მის მიერვე დაარსებული პირველი სოციალ-დემოკრატიული წრეების საიდუმლო კრებებზე ბათუმში. უყვარდათ, უხაროდათ მასთან შეხვედრა, მისი უაღრესად გულთბილი, ამაღლებული საუბარი მუშათა კლასისა და გლეხკაცობის მიმდე ხვედრზე შებენული რეაქციის პირობებში.

კაპიტალიზმისა და თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ამხედრება იგი მუშებსა და გლეხობას, მისთვის ჩვეული მტრუნებარებით ქადაგებდა პროლეტარიატის მეთაურობით მშრომელი ხალხის საბოლოო გამარჯვებაზე.

ცნობილია, რომ მეფის ოხრანას არ გამობარტია სტალინის მოღვაწეობის დღეები ბათუმში. საქართველოს ცენტრალურ არქივში დაცულია ანდრეასა სამმართველის მოსწენება:

„1901 წლის შემოდგომაზე რ. ს. დ. მ. შ. თბილისი კომიტეტმა ქალბატონ მუშების მუშების შორის პროპაგანდის გასაწყვედ გაგზავნა ერთ-ერთი თავისი წევრი — თბილისის სასულიერო სემინარიის მე-6 კლასის ყოფილი მოსწავლე იოსებ ბესარიონის-მე ჯღლაშვილი.

ჯღლაშვილის მოღვაწეობის მოხებებით... — აღნიშნავს, კანდადმირიის მოსწენება — სოციალ-დემოკრატიულმა პროპაგანდამ უკვე გამოიღო ნაყოფი...“

ამ პროპაგანდის საუკეთესო ნაყოფი გახლდათ რევოლუციური მოძრაობის განაღება ბათუმში. ამხანაჯ სტალინის ხელმძღვანელობით აქტიურად ამოქმედდნენ სოციალ-დემოკრატიული მუშათა წრეები, იფეთქეს მუშათა უაღრესმა აფიცებებმა ჯერ მანათაგის, შემდეგ როტმოდის ქარხნებში.

თორის ასობით შევიდა ბოლშევიკური პარტიის ისტორიაში ამხანაჯ სტალინის მოღვაწეობის ეს პერიოდი. ამ დღი რევოლუციური მოღვაწეობის საუცხოო ანალიზს იძლევა სტალინის მოწვევები და უახლოესი თანამებრძოლი, ამხანაჯ ლ. ბერიას თვის შესწინებულ ნაშრომში: „ამირეკავასის ბოლშევიკური ორგანიზაციების ისტორიის საკითხისათვის“. აი, რას წერს ამხანაჯ ბერია: „1901 წლის 31 დეკემბერს მთავარ საწარმოთა წრეების წარმომადგენელთა კონფერენციაზე ჩამოყალიბდა ბათუმის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია (კონსპირაციის მიზნით კონფერენცია გამართა ბუშის ს. ლომუარის ბინაზე ახალი წლის შეხვედრის სახით).“

ამხანაჯ სტალინი ამ კონფერენციაზე 4-5-ჯერ გამოვიდა ბრწყინვალე სიტყვებით რევოლუციური სოციალ-დემოკრატიის ამოცანების შესახებ.

კონფერენციაში გამოქალი ხელმძღვანელი პარტიული ჯგუფი ამხანაჯ სტალინის მეთაურობით, ამ ჯგუფმა ფაქტიურად შეასრულა რ. ს. დ. მ. შ. ლენინური სტრუქტურული მიმართულებების ბათუმის კომიტეტის როლი. კომიტეტის არჩევის შემდეგ მუშათა კიდევ უფრო ინტენსიურად წავიდა.“

ნახევარი საუკუნე გავიდა მას შემდეგ, რაც ბათუმში, რევოლუციონერი მუშის პატარა სახლი ახალგაზრდა სტალინმა მგზნებარე სიტყვა თქვა ახალწლის დღით. ამა აგვიწყრეს იმ დღის დაუვიწყარ შთაბეჭდილება ამ შეხვედრის მონაწილე ძველი მუშა პირფილე ქერიძე:

— „ახალწლის წინადღით ამხანაჯმა სტალინმა შეკრიბა მუშათა წრეების ხელმძღვანელები და ახალწლის ამხანაჯურად შეხვედრა შესთავაზა. მისი წინადადება სიხარულით იქნა მიღებული.“

ახალწლის წინადღით ჩვენ შევიკრიბეთ სილიბისტრო ლომუარის ბინაზე.

ისე მოსწრებულად ხუმრობდა სტალინი, რომ სიცილს ვერ ვიკავებდით. ყველანი კარგ გუნებზე ვიყავით, ჩვენი საუბარი როგორღაც შეუმჩნეველად გადავიდა პოლიტიკურ თემებზე. უცებ სირუმე ჩამოვარდა, ამ სირუმეში მღღღარედ გაისმოდა სტალინის ხმა.

ასე ვისხედით განათაღმდეგ. როცა ფანჯრებში შემოინათა განთილის ვარსკვლავი შექმნა, სტალინმა აიღო ქიქა და თქვა:

— აი, თინდად კიდევ. მალე მზე ამოვა. დადგება დრო, და ეს მზე ჩვენთვის იკავაშვებს.“

ასრულდა დიდი ბეღადის წინასწარმეტყველება. ოქტომბრის რევოლუციამ აღმობარწყინა ეს ეღვარე მზე. ახლა ეს მზე უკვე უნათებს უაღრესად საშენი ხალხს, უნათებს ყველა მშრომელს, უნათებს სოციალ-დემოკრატიულ კაცობრიობას, რომელსაც წინ მიუძღვის საერთაშორისო მშვიდობის მებრძო, ხალხთა მამა და მასწავლებელი — დიდი სტალინი.

ՀԱՅԿՍՏԱՆԻ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ
ՎԵՐՈՒՄԻ

ალიო მისხალაა
(მამუვილი)

ოთარ ჯალიძე

გახსოვთ?—გადამწყვეტ ბრძოლებს ელოდით, წითელ ფარჩებში დროვებს მოსავლით, და გამარჯვების საიდლებრქმელით, მუშებს ახალწელს რომ ულოცავდით?

იყო დეკემბრის თვე მიწურული, ძველდა ორმოცდაათი წლის წინათ, ზღა და ბარცხანა, იდა გურული და ლომჯარიას პატარა ბინა.

თოვდა... თიფეტში დაქროდნენ ქარში, ბნელში ბრწყინავდნენ ციცაბოვლებად, სუფრას უხედილი, გულუხვად გაშლილს, იყო ახალი წლის გათენება.

შეკრებილიყო რაზმი ფარული, ბრძოლა გწყუროდით შევბნულ ძალებთან, იყო სიმღერა და სიხარული, გარედან ღამე გითვალთვალებდათ.

ეს მაშინ, როცა მშფოთვარე ძილში, წელში მოხრილი, როგორც მშვილდები,— ძრწოდნენ, კრთებოდნენ მომავლის შიშით მანთაშეგები და როტშილდები.

ათოვდა ქალაქს, ათოვდა ნელა, ჰქრებოდა ცხრას პირველი წელი, სიღმუნდნენ, გისმენდნენ... საყვარელ ბელადს შემოაყურებდა ქვეყანა ვრცელი.

როცა რიერაჟმა იელვა ცაში, შენ საიდლებრქმელი იდე მაშინ, «გათენდა! და მზეც ამოვა ჩქარა, იგი მზე ჩვენთვის ინათებს მარად!»

მზეს შეხაროდა ძმური კრებული, თოვდა,—შენობებს თოვლი ეხურა, და, წყარიალა ხმით გაიციკრებული, სტეჟდა სუფრაზე „ჰასანგურეთა“.

სერზე, პატარა ოდა ფიცრული იდგა მომავლის დიდ განთიადად, შემოკრბა რაზმი მძაღმფიცრული, და შენს გარშემო გაერთიანდა.

და იგი რაზმი, შენი გვარდია, იყო მუშათა მტკიცე კრებული, ლენინთან ერთად ჰქმნილი პარტიას— გმირული ბრძოლებში გამარჯვებული.

ახლა შენ გიციერს მსოფლიო მივლი, კაკობრიობის იმედს და ბელადს, მშვილობით მოგაყავს ახალი წელი და გამარჯვებას გვილოცავ ყველას.

იყავ დღებრქმელი! მზე ხარ დიადი, სადაც შენა ხარ—ყვილგან თენდება, შენი ბრძოლების ის განთიადი ყოველ ახალწელს გაგვასხენდება!

ამ რაიონში, ზღვის რაიონში მალე აღმართავი მის ქანდაკებას, სისხლიან დროში, სიმწარის დროში რევოლუციას ვინც ქანდაკებდა.

მზის და ქარიშხლის სული მღელვარე უნდა ჩაგუბდეს მარმარილოში, უნდა გაომხნდეს, როგორც კარგმწვადლი, ღიდა დაშუი ამ რაიონში.

გაჯედოს — გაჯედა როგორ მარცხდება, საგორის მიაკლის ოცალი მშობლიან, იდეგ ბორცვს ჰქონდეს ვარცხუბეკად, რამელზეც იდეგ მაისობისას.

მის გარშემო მაშინ მწიერი მუშები იდნენ დარდი დამწერები, ქანდაკონ მღელენ მათი შვილები, მზის, კომუნისტის ჯარისკაცები.

მღელენ, ნახავენ ბელადს ქვეყნიას და შესახებუნ დიდ ქანდაკებას — მამებს თუ ახა ჩვენ ზომ გველირბა დავაწრებიყავით ზღვის დაბუნებას!

მათ შეძახილზე ივრის ტალღებში გაინახება გუნდ ქალმათა, აულბლების და ნივწვის ბაღებში აბრილდება ლურჯი ნახათა.

ამ რაიონში, ზღვის რაიონში მალე აღმართავი მის ქანდაკებას, სისხლიან დროში, სიმწარის დროში რევოლუციას ვინც ქანდაკებდა.

ქართველი ხალხის ერთსულო ვენება

ა. ფ. 23 დეკემბრის საქართველოს ქალაქებსა და სოფლებში ჩატარდა სახალხო მოსამართლეების არჩევნები. არჩევნები გადაიქცა ქართველი ხალხის ერთიანობის ახალ დემონსტრაციად. ამომარჩევლებმა ერთსულოვნად მისცეს ნმა კომუნისტებისა და უპარტიოების სტალინური ბლოკის კანდიდატებს. ფოტო ზე: მარცხნივ — ბერიას რაიონის მეორე უბლის მე-9 საარჩევნო პუნქტში მხას აღმდენ სახალხო მოსამართლებ — აღიქმანდრე ივანეს-ქე შვალობლიშვილს. მარჯვნივ — ბერიას რაიონის მეორე უბნის სახალხო სახამართლოს პირველი განაჩენი 1951 წ. 24 დეკემბრის. სახალხო მოსამართლე აღიქმანდრე ივანეს-ქე შვალობლიშვილი, სახალხო მსაჯულბე: ლამარა ვახლის ასული ქებულაძე და ნიკოლოზ სილიბიტროს-ქე ნაცვლიშვილი. ფოტო რ. აკოვოვისა.

ეროი ქარხნის მონიშვნა

კ ი რ ო ვ ე ლ ე ბ ი

სტალინური ხუთწლეულების პირველი კვირის სახელობის თბილისის დაზღაურებელი ქარხანა. საქმოდ დიდი მისი კორპუსები, ვრცელი მისი სააქროები.

აქ მოდიან ემლონები რუსეთიდან და უკრაინიდან. მოაქვთ სხვადასხვა ლითონი და ხე-ტყე. სამაგიეროდ ქარხნიდან გააქვთ კიროვლთა შესანიშნავი ნახელაი „ღიბა-300“. ახლა უკვე შორეული აღმოსავლეთის ქარხნებშიც ნახავთ ამ სახელგანთქმულ დაზღვებს. მათ ნახავთ მოსკოვში, გორკში და სხვა სამრეწველო ქალაქებში, ნახავთ კომუნიზმის დიად მშენებლობებზე.

თავდადებული შრომით ქინძის საუცხოო სახარატო დაზღვებს მშვიდობის ვახტზე მდგომი კიროველები. აქ ზვეგია ისეთი სახელოვანი სტახანოველი, რომელიც ერთ ხუთწლეუმი ასრულებს რამდენიმე ხუთწლეულის გეგმას. დროს იგებენ ჩვენი ქვეყნის უზარალო ადამიანები, რათა შრომითი გმირობით განამტკიცონ საპროტა სამშობლოს ძლიერება, მისი შედგომი კეთილდღეობა.

აი, ისინი:

გავარჯერებულ ლუმელთან დგას მჭედელი შალვა მანგლიძე. იგი 1948 წელს მოვიდა ქარხანაში; მონაწილეობდა დიდ სამამულო ომში, ავტობოტით მესრავდა უსებოდ დამპყრობლებს მანგლისელი კოლმურენი და როცა შინ დაბრუნდა, კვლავ მშვიდობიან შრომას—მჭედლობას შეუდგა შობლობის კოლმურენოვანში. სიღაბუდიან მიჩვეული იყო რკინასთან ბრძოლას და ახლაც ამ ბრძოლას განაგრძობს იგი კიროვის ქარხანაში. მას სამ წელიწადში უკვე 12 წლის გეგმა ჰქონდა შესრულებული, წელს კი 10 თვეში შესრულა სამნახევარი წლის გეგმა. ახლა იგი 1964 წლის ანგარიშში შედგ დოლდასა და რკინის შესანიშნავი დაზღვების გასაკეთებლად.

მუდამ საბატო წითელ დაფაზე ტატინა ვდგომის სახელი. 1966 წლის ანგარიშში მუშაობს ეს გამორჩეული სტახანოველი. ომისწინდელმ მეთოხე სტალინურ ხუთწლეუმი მან უკვე 19 წლისა და 6 თვის საწარმო გეგმა შესრულა. მიმდინარე წლის 10 თვეში კი 30 თვის გეგმა ჰქონდა შესრულებული. საათითაც აწყობილი აქვს მთელი მუშაობა. ყველაფერს წინასწარ მოიზადებს, ვულდისით გასინჯავს ხელსაწყო-იარაღებს, წინ დაილაგებს და სამუშაოებულ დეტალებს. ამიტომაც არის, რომ იგი ერთი წამითაც არ აცდენს ჩინებულად მოვლილ დაზღვას და მუდამ მაღალხარისხიანია მისი ნამუშევარი.

ჩვიდმეტი წელია, რაც კიროვის სახელობის ქარხანაში მუშაობს ცნობილი სტახანოველი ზინკალი არტემ ზენდინიშვილი. მან ერთ ხუთწლეუმი შესრულა სამნახევარი ხუთწლეულის გეგმა. ახლა იგი 1965 წლის ანგარიშში მუშაობს. ყველა სამჭროდან მიაქვთ სახელოვან ზეიკალთან დაზღვის უფალევი ნაწილი. მან ზეიკრად იცის ყველა ამ ნაწილის სახელი, იცის, რომელი ნაწილი რომელს მიუყვება, როგორ ააწყოს ჩქარა და ამოქმედოს უახლესი კონსტრუქციის დაზღვა „ღიბა-300“. მშვიდობის ვახტზე დგას ლენინ-სტალინის პარტიის ეს ერთადერთი მშვილი. მისთვის, ისევე, როგორც ყველა უზარალო საპროტა ადამიანისთვის, ღირსებისა და გმირობის საქმეა კეთილსინდისიერი შრომა.

კიროველ ხარატებს შორის ერთ-ერთი პირველი ადგილი უკავია ბაველ ზუბრიცის. სტალინური კონსტრუქციის 15 წლისთავზე, რომელიც მიმდინარე წლის 5 დეკემბერს აღნიშნა ჩვენმა ქვეყანამ, მას უკვე 3 წლისა და 10 თვის საწარმოო გეგმა ჰქონდა შესრულებული. მომავალი წლიდან იგი 1970 წლის ანგარიშში იწყებს მუშაობას. დროს უსწრებს, დროს იგებს მოწინავე ხარატი, რომ მუდამ მაღალი მაჩვენებლები ამშვენებდეს მის გეგარს საბატო წითელ დაფაზე.

მოწინავე კომკავშირელია სალომე ალავერდაშვილი. სიღნადის რაიონიდან მოსულა თბილისში კოლმურენ ქალიშვილი. მან კარგად იცოდა ყურძნის დაკერვა შრომობიერ ზურგში, ახლა კი ლითონების შედღელებაში დახელოვებულია. რთულია მისი სამუშაო, მაგრამ ყველაფერს სძლევს და ვუფლება შრომისმოყვარე ახალგაზრდა. ვერ არ ყოფილა შემთხვევა, რომ მას გადამეტებით არ შესრულებინის ყოველწლიური საწარმოო დავალება. მორიგი ახალი წარმატებით ხვდება ახალ წელს ლითონთა შემდგომევი გოგონა.

თავდადებული შრომით ისახელა თავი მოწინავე მუშამ, აკაკი ცერცვაძემ. იგი ახლა 1960 წლის ანგარიშში რანდავს „ღიბა-300“-ის უფალევი ნაწილს. სამხავად ასრულებს საწარმოო გეგმას ეს გამოჩენილი მონადევი. სტალინური კონსტრუქციის დღეს—5 დეკემბერს იგი სიამაყით შეხვდა. ამ დღისათვის მას გეგმა 320 პროცენტით ჰქონდა შესრულებული.

ოთხი წელია, რაც იქ მუშაობს ზინკალი დამუწარმებელი მუშა ალექსანდრე გომილენ. მოიხე უსტიანდან დაწინაურებული ქვეყანაში, რომ დიდი სამშობლოს საერთო საქმეს მოახმაროს მივილი თავით ცოდნა და უნარი. სამი წლის მანძილზე, სანამ იგი რიკით დაზღვის მუშაო იყო, შეიღწევიარი წლის გეგმა შესრულა. ახლა კი ისტატია და ახალგაზრდობას უზიარებს საკუთარ გამოცდილებას; ახალ კადრებს, მომავალ სტახანოველებს ზრდის სამამულო ომის აქტიური მონაწილე.

ერთ-ერთი საუკეთესო ამწყობი ზინკალი ივანე ფირცხალავა. უზარმაზარ საამქროში ამწყებს მინოაქეთ თუფისაგან ჩამოსხმული მომავალი დაზღვის ჩარჩოები. ვინ მოსთვლის, კიდევ რამდენი ნაწილი შემოვკერება მათ ტანს, რომ ბოლოს ამოძრადენენ და თვითონ აკეთონ საჭირო დეტალები. სწორედ ამ ფორმას აძლევს ახალ სახეს ნაყდა ზინკალი. მას უკვე ერთ ხუთწლეუმი 16 წლის გეგმა აქვს შესრულებული. ახლა იგი 2 წლის გეგმის შესრულებით ხვდება 1962 წლის პირველ იანვარს, თუმცა მისთვის, როგორც სტახანოველი ზინკლისათვის, 1965 წლიდან იწყება ახალი საწარმოო წელი.

ასე იბრძვიან საწარმოო გეგმების შესასრულებლად, ასე თავდადებით შრომობენ მოწინავე კიროველები. ისინი მტკიცედ დგანან მშვიდობის ვახტზე, დგანან სამშობლოს სადარაჯოზე. ისინი იცავენ და საწარმოო მიღწევებით ამტკიცებენ კომუნიზმის გამარჯვების საქმეს, რომელსაც მუდამ მტკიცედ იცავდა რვეოლუციის დიდი ტიტოვნი, შრომობიერი სტალინის უახლოესი თანამებრძოლი—სერგეი მირონის-ძე კიროვი, ვის სახელსაც დარსულებად ატარებს თბილისის მოწინავე დაზღაურებელი ქარხანა.

3. ნიშარაძე

ჩინელი მწერლები საქართველოში

დეკემბრის პირველ რიცხვებში ჩვენს რესპუბლიკას ესტუმრა სახალხო-დემოკრატიული ჩინეთის მწერლებისა და ლიტერატურის მოღვაწეთა დიდი დელეგაცია. სტუმრებმა ინახულეს ბელადის სახლი გორში. სახლმა, რომელშიაც დაიბადა და ბავშვობის წლები გაატარა ხალხთა ბელადმა, წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა მნახველებზე.

თბილისში სტუმრები გაეცნენ კულტურულ დაწესებულებების მუშაობას და დაათვალიერეს დედაქალაქის ღირსშესანიშნავე ადგილები.

3 დეკემბერს ჩინელ მეგობრებს გულ-თბილი შეხვედრა მოუწყეს ქართველმა მწერლებმა. საუბარში, რომელმაც მეგობრულ ატმოსფეროში ჩაიარა, ქართველმა და ჩინელმა მწერლებმა ილაპარაკეს ორივე ქვეყნის წარსულსა და აწმყოზე, ლიტერატურულ-კულტურულ ურთიერთობის შემდგომი განმტკიცების პერსპექტივებზე. ქართველმა პოეტებმა წაიკითხეს თავისი უფალ ჩინეთისადმი მიძღვნილი საკუთარი ლექსები და ჩინელ პოეტთა ლექსების ქართული თარგმანები.

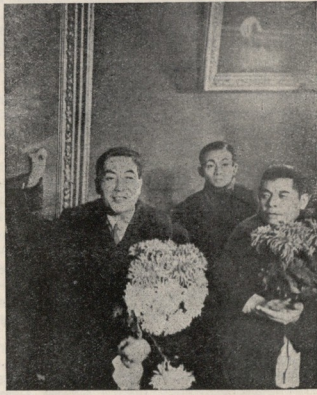
თბილისიდან სტუმრები გაემგზავრნენ დასავლეთ საქართველოში, სადაც ისინი გაეცნენ კოლმურენეთა შრომასა და ცხოვრებას.

ფოტოზე—ზემოთ: ჩინელი სტუმრები საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირში. ალ-აბაშელი კიხოზლოს თავის მიერ ქართულად თარგმნილ ჩინელ პოეტის ლექსს.

ჩარგვენი: მისახალხებელ სიტყვას აბოხს ჩინელ მწერალთა დელეგაციის მეთაური ფინ სიუ ფინი.

ქვემოთ: დელეგაცია მომავალი „თბილისის ზღვაზე“, სტალინის სახელობის სამგორის არხის დათვალიერების შემდეგ.

ფოტო—ვლ. გინზბურგისა და რ. აკოფოვის.

ყავახაემაი ჰყვავის საქართველოს თაიგულნი

თაიგულნი
ბერძენული
ბრუნა

სხვადასხვა დროს, მსოფლიოს სხვადასხვა ნაწილში, მეყენიერები ცდილობდნენ ბუნებისადმი გამორტყუებანათ ჩაის ბუჩქის სულექციის საიდუმლოება, მაგრამ უხუცესი სასაქონლო სიყვარული ყოველთვის მარცხს განიცდიდნენ. მას შემდეგ, რაც იაპონურ ბეჭეტარების საიდუმლო სადგურში, უმღველოდ დამოკრდა დიდი სამყურთო კოლექტივის 50 წლის შრომა, ყველა ქვეყნის მცდელებებმა უდრტინველად აიღიერეს: სულექციური ჩაის მიღება პრაქტიკულად შეუძლებელია და უნდა დაგმეყოფილიდნენ იმით, რას ღვეთისაგან არის მოყვებულნი.

მაგრამ მათი უიმედობა თბილისელი რკინიგზულის ქალიშვილმა ქსენია ბაბტაძემ გააკარწულა. იგი ი. გ. მიურინის შრომებში ხეღება ასეთ სტრქინუნებს: „მე ხანს ვესყამ სულექციის როლს, განსაკუთრებით ამიერკავკასიის რესპუბლიკის პირობებში, ამ რესპუბლიკების ნიადაგისა და კლიმატური პირობების სხვადასხვაობის მიუხედავად, მათი სუბტროპიკული მეურნეობის ისტორიის მიუხედავად“.

დიდი საბჭოთა მეცნიერის ამ სიტყვებში ღრმად დარწმუნებულ ქსენია ბაბტაძემ მუშაობას იწყებდა. იგი ძინლსა და მოულოდნელ დამარცხებულს ხეღება, მაგრამ მუშაობის დაწყებინად მეოთხმეტე წლისათვე ჩაქვნი გამოყვანილი იქნა ჩაის ახალი, ისტორიკოსი ჯერ უცნობი ჯიშებმა: „ქართული № 1“ და „ქართული № 2“.

ამ დასახელებებმა ყოველმხრივ აუიხეს თავიანი წინააღრებს: მათი მოსავალი 50% კით მეტია. მოთლები (კილოგრამზე მიღის არა უმეტეს 1900-ს) უფრო მსტილია და ვიწვე, ასე რომ მოსავლის აღების საყურეულება დაახლებითი ერთი მესამედითი დიდდება, ყლორტები, აპრილიდან მაისის ჩათვლით, შედარებითი თანაბრად მწოდება, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს გემშიანი საკომერცურნი მარნათომეწებულობისთვის.

აი, რა უმარტებობა აქვს საქართველოში გამოყვანილი ჩაის ახალ ჯიშებს, მსოფლიოში დიდძალ არსებულ ყველა ჯიშთან შედარებით. ამიტომ არის, რომ ქსენია ბაბტაძემ საბჭოთა კავშირის ყოველი კუბიდან მოსიღის წერილები.

„...არასდროს იოტქის გული რუსული ქადაქის, გავერილიაშმის საიდუმლო-სასეღმეოთის სადგურში ჩაის თსიღი მიიღება.“

„პრაქტიკულად ქსენია ბაბტაძის ასული თსუცამ უღანაკაროდ ჩაიარა, ახლა თსიღი უკვე და გრუნტებუ მარბობს,—სინაერლითი იტყობინება დირექტორის მიადგილდ სამეცნიერო ნაწილში ს. ლოტუხინი,—მისკომადდ ისინი თფითმფრინავით მგზავრობდნენ, ჩვენთან კი მანქანითი გადმოიტანეს. დიდ მასუისმგებლობას ვგრძობთ, მუშრობა ხომ არ არის ცოლდატუ ჩაის მცენარის ადგილმარტობებზე ეს კი მაინც უნდა მოხდეს. ჩვენი ამ რეზიზის წერაგვეტ მყურეგვართა აკადემიის მოავარი მოტარსკური ბაღის (ტბმირიოხუვის სახელობის მეცნიერებთა აკადემია) ცდებნი.“

ქს. ბაბტაძე (ზედა ფოტო-ჰს-მარჯვნივ) აწარმოებებს დაკერებებს ჩაის ბუჩქის წარდახე.

ფოტო ბ. ჯვარანოვისა

ყოველ შემთხვევაში, აქ უფრო თბილა, ვიდრე მოსკოვში. ტროფინი ლისქინი კი ასე სტყავს მიყვანილი ჩაის ბუჩქის მოსკოვადმი“.

ჩატლის ქედის ფერღობებზე ყავახაე აულ ზოსტანდისის მახლობლად, პირველი კორცენი გაიზალა ჩაის საიდუმლო ლანტყიერებზე. აი, რას იწერება ყავახაეის სსრ მეცნიერებთა აკადემიის თანამშრომელი ა. ბარაგინი: „ქვირფასო ქართული მეცნიერებთა კანდიდრებუდ ნუ ჩამომარტებდე, ერთი საათის წინ ღებუვა გამოიგზავნენ, ახლა კი წერილდ გწერი. თქვენი წარმოადგინეთ, კორცენი გამოლა, ჩაის ბუჩქი აყვადება სამხრეთ ყავახაეში, ათი წლის შრომას უნაყოფოდ არ ჩაუღლია. რა კარია, რომ თქვენი რჩევა დაეკრებო და მრავალ მრატების შემდეგ ისე დაეკრე სასულექციო თსიღი, აღერისა და მანტა ვაშლის ხეღების საფარველდებუ, როგორც ამას პროფესორი ქსენია ბაბტაძე მირწედა. ახლა საქმე დანამდვილებითი წინ წავა. გვექნება ყავახაეის ჩაი. ჩვენი რესპუბლიკის მეცნიერებთა აკადემიის პრეზიდენტი მიხოსი გადმოიგეთ მისი გულიადი მადლობა“.

იმ დროისათვის, როცა მიღებული იქნა გადაწყვეტილება—დაეკრებოთ ჩაის გაკრეკლების ფართობი საქართველოს საზღვრებს გადაღება, საბჭოთა მეცნიერებმა მტკიცედ იცოდნა, როგორ უნდა გამოყვანილი ამა თუ იმ რაიონისათვის გამოსადეგი ჯიში.

საქართველოდან მიღებულმა ჩაის ბუჩქმა ზოგან უნდა იხარის ჩინი, სამი და უფრო მეტი კილომეტრის სიმაღლეზე, თსუცა სულ ცოტა ხანს წინაა საზღვრად ითვეზოდა 500 მეტრის სიმაღლე ზღვის დონიდან, ამ შრის მოყვარებმა მყენარმა ზოგან 12, 14 და 16 კორცენი კინება კი უნდა გადაიტარებინა, ზოგან კინადვე ტბთან ნიადაგზედაც უნდა იხარის, წინააღმდეგ სულ ცოტა ხანს წინაა გამყვებული აზრისა, რომ ჩაის ბუჩქი თითქმის მხოლოდ მკავას დიდ რაოდენობით შემცველ ადგილებში იზრდება. განა სასებით ამ აბათლოებენ ამ მკადარ შეზღუდულებას ჩვენი ქვეყნის ბოტანიკის ყოველი მხარადი მოსული წერილები?

„... გზობედ დარაქართის სასულექციო თსიღის მხარდაწავა... ჩვენთვის აუცილებელია ქართული ჯიშების თსიღი“—

დაკრებითი თსიღობებზე სტალინბადის მშრალი სუბტროპიკების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტიდან, აკადემიკოსი კოშაროვის სახელაზის ლენინგრადის ბოტანიკური ბაღიდან, კიშინიოვიდან, ვირონესის ოლქის სოველ სიმიოვიდან.

მაგრამ ამ ახალი და დიდად საქმის შესასრულად საკმარისი არ არის მხოლოდ წერილობითი მიმორწვა. საჭიროა საკუთარი თვალთი ნახო ჩაქვის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, საკუთარი ყურით მოსმინო სახე-მეცველი პროფესორის ქსენია ბაბტაძის რჩევა-დარეგებანი.

ფოტოზე — ქს. ბაბტაძე (შუაში) ჩაის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საიდუმლო ნაკვეთის შემოღებაზე.

ფოტო ბ. ჯვარანოვისა

... და აი, მწვანეთი შემოიღო კარბატის მივზე უკრანული კოლმურელები შიის გასაზღვრებლად ანუ სადგენზე თავიანი დღევატებს: მერტოლერ იუდა შერბას—მუცარის ოლიდან, ვასილ სემეჩას—უფროსიდან, პრივადორ ილია სოკაჩეს—ლეგენდოვს, იმავე ოლების აგრონომ ბეტერ კობას და კიდევე მთავარ სხვას. ოცი კოლმურელების წარმომადგენლები, რომელთაც ვადაწყვიტეს ჩანს მიწზედა მალხონ რაინოში (ჩრდილოეთ ნაწილის 47-ე გრადუსზე), იმპერიულად ჩაის კულტურის მეთერ სამშობლოსაც, შორეუ საქადავლოსაც, სადაც ჩანს ბურკი მსოფლიოში ჯერ არანახულ მისავალ იძლევა და სადაც შეუძლია ამ გენ-ნარის მრავალი ვიზის შექმნა.

დასავლეთ საქართველოს სტუმარმოყვარე სოფლებში ჩამოსული დღევატები მთელდენილად მუხრანზე აქ კიდევე ერთ დღევატაცას—დენკოჩარის სუბტროპიკოს ველევატაცას. ჩვენი ახლო მგზობლები—აზერბაიჯანელები წინათაც ყოფილია შვედ ზღვის სანაპიროს ჩაის პლანტაციებზე. ლენკოჩარის რაინის რაინდებს* სახელობის კოლმურელების მერტოლერი პალდე ნაზარავ, რომელმაც ჩანს არა-ჩვეულებრივად დიდი მოსავალი მიიღო, სიამაყით ამბობს, რომ ის ორგზის სოციალურად შიშის გვირის თამარ ყუფუნას მოჰყავდა.

სისარულით მოსალმნენ ერთმანეთს იმერტიკარბატის უკრანელები. აზერბაიჯანელები და ქართველები. შუშდევე ერთად დაიწყეს ჩანს ძირითადი რაინების და-ფავალირება. გაეზღაზინენ ჩანს საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტში და მის ფილიალში. აქ მაინც გაბოლებული ზუზამა იყო, როცა კიდევე უფრო შორი ქვეყნიდან—ჩრეთიდანაც მოვიდნენ გამოცდილების მიზნებზე.

ჩინეთში, როგორც თ ხალხმა მოიპოვა დასავლელმა, მაშინვე ხელი მოკიდეს ინგლისელი და ამერიკელი კონცესიონერების მიერ დანერგული ჩანს მურელების დასავლელმა ქვეყანამ, რომელიც ჩანს თვლილი ამარაგებათა მთელ მსოფლიოს, ამ-გადე იმდენიანი თვლილი მთავრო დასავლეთ საქართველო—ჩანს მეთერ სამშობლოს, ინგლის-ამერიკის კოლონიებში. სადაც ჩანს პლანტაციებზე შიშის პრობები ბუნებრივად მოიშლას და მალარიის გამო, ყოველ წელმოწად იღუბებიან ათ-სობით ადამიანები, ერთხელ ერთმა ინგოლმა მწერელმა, როგორმაც სიტყვა „კარბატის“ შესატყვისი ვერ მოუძებნა, რაინდრანატ თავისი მიმართა დახმე-რებისთვის:

— დარეკონის ჩანს პლანტაციები—არც კი დადგინებულა, ისე მოსრე-ბულად უსახვად ინდოეთის დიდმა პოეტმა.

ჩვენში კი მეჩაეთა შრომა მშვიდობიანი შრომა.

საქართველოს თავიწეს ექსპანს ხალხის საყვარელ, არმატულ ჩანს. სოცია-ლისტების ქვეყანაში სახელმწიფო ასობით მილიონ მანეთს ხარჯავს ჩანს კულტუ-რის გასავითარებლად, დახარკების ასაშენებლად. სამშობო მოაგრებს საქცილ-რად იმდენად ახალი მანქანების შექმნის საკითხს მეჩაეთა შრომის გასავი-ღებლად.

ერთ მილიან ოჯახად შეაკვირებულ ქართველები, აზერბაიჯანელები, უკრა-ინელები და თავისუფალი ჩინეთის წარმომადგენლები მსჯელობენ იმაზე, თუ რა შეიძლება გადვიდონ მახარბის, ლანჩუთის, ბათუმის, ქობულეთის, ზუგდიდის რაინების სოფლებში დავროული მდიდარი გამოცდილებიდან, რა შეიძლება გა-დაიტანონ დენკოჩარის სუბტროპიკულ ტიპებში, კარბატის კალთებზე, სახმერ ჩინეთის პრივილეგიების თვალწინდელი მდინარებზე.

მაგრამ ამ მდიდარ გამოცდილებას, ადნენ წლის პრაქტიკულ მუშაობას ხომ განსოჯავება, ერთ მილიან ნაშრომში მოქცევა ესპორტიზმა ხომ აუცილებელია, რომ ჩანს სელექციამ ამ შრომატევად მუშაობაზე სახელმწიფო დენკოჩარ დაიწყო, რათა იგი მისაწვდომი გახდეს ყოველ საქმეთა კოლმურინსა-ფობს, ყოველ მეჩაეთისათვის. სწორედ ამიტომ მიმართვენ ქსენია ბატკატას: „სსრკ მეჩაეთებთანა ავადმჯობლად არსებული საწარმოო ძალების შემსწავლელი საბჭო გობოთი, რაც შეიძლება ჩქარა მოამზადო დასაბეჭდვად პოპულარული სამეცნიერო ნაშრომი—ჩანს სელექცია და თვლის დამზადება ახალი რაინებისათვის“.

სოფლის მურელების მეჩაეთებთან დიდტორი ტენია ბატკატა მკაფიოდ წყის ამ პოპულარული სამეცნიერო ნაშრომის პირველ გვერდზე: „უსაზღვროა ჩვენი შესაძლებლობანი. მეჩაეთება, ნოვტორი კოლმურელებთან, საყოველთაო მისა-ვას. შემოქმედებამ მდიდარი მეგობრობით სსრკ სელექსი ბუნებას, გარდა-კაშენის დიდმეტერ პრობებს, აეთილშობილებს ნიადაგს, ქართველ ჩანს მივება-პარაზიტარის ჩაი. გვეყვება იმერტიკარბატის, ყაზახეთის, ჩრდილოეთ-კავკასიის აზერბაიჯანის ჩაი.“

ჩანს ბურკი ყველანა იქნება, სადაც კი დასპირდებათ კომინიზმის მურელებს*.

მშვიდობის დაცვის საბჭოთა კომიტეტის თავმჯდომარე მეთერ 5. ტახინოვიც დაცვის საბჭოთა სოციალისტური შრომის გმირის თ. თარბას. ფოტო ნ. კორტკოვისა

ნიკოლოზ მისრონი
სიბარებების კოლოფი
(იკოლიდან „ორი ნაკადი“)

სადაც ზუღე აქვს მთის ამა არჩებს, სადაც მდინარე კლებს ზეგობის ახლოს, ვინაც რჩებულ კაცად მოხდნო მამის, სადაც ყოფილი მთების დროში წყევს, სადაც ყოფილი მთების დროში წყევს, იქ სხვა ნაკადებიან დახვ ერთი ხალხიც.

ღარიბად ცხოვრობს იმ სახლში მყოფი და განმეული მსახველს არ არბობს, სიბარებების ერთი კოლოფი დევს საპატრიო ადვალს მარტო.

დიდი ხანა დროხილად ინახავს მას, ვით უღიბნო ვინც მასამნელად და ამ კოლოფზე ჰქველ ზამთარ ნახავს არ დამკარგეთა ღაზათი მჭელი.

წამოვლიათ, თურმე, შორიდან, მოუტანიათ ამ სახლში იგი, გადმოვლიათ მთა, მინდორი და ყველა ვა-ზა-ზა, ყველა ბილიკი.

მას ეპერობოდნენ დროხილად, ამავეთ. თუმცე უხეში აქვს მთიელს ხელები. და გაქავეზულად დეხეთილ ბაეთი ამბორის სტოვებდნენ ზედ მსახველები.

შეკრობილი მთის ნახვის სურვილით არ სინებთათ ხზინად სტოვლებით, გზას ადგებოდნენ დარბანს დილით შორი სოფლებიდან აფრინებლები.

და ის კოლოფიც ზაბედელ-ზამთარში რილად ხაზინაზე იდნ სათოვლად მინდორში, მთაში, ცველზე ამ ხალხი, სადაც ჰყავიანთა ვაშლი და თოთა.

კოლოფი უფრო ადრე დასცალეს, ვიდრე ვადმოვლი მთები, ქვეშეი ჩარჩენილთა შიგ ერთი ცალია, შორის მიწეიანა ადვალტებთ.

ვინაც ჩამოსდნენ მოხდნად ქებულნი, ცოცხალ კაცად მოხდნო მამის, წყევდნენ რაგირება და ნაზი ბილი ნიადაგ მიამოდნო მურელები იკაში.

ამ სახლში ახლად ხზინად დადიან და მასამნელად ჰყავთ მინარული, რაც ვინაა, რაც ახადია სტოვებებს სოავაზობს კეთილი ვეულით,

შემდეგ დაიწყეს ამის მოყოლას, მასამნელის ხაზი ვერის სხალდეს, რასაც ის ამბობს თუმცე იცის ყველად,— სიათმუნებთი უსმუნენ ისევ:

—როგორც ზაგვებს მივყარს ლექსი, ანდაზა, ვიცე ზღაბებში, შორი-იგავი. მე მეგობარმა შემოიბრუნა ვა-ზა— ღაზარში ერთად წაწესდესყავათ.

ის იმდებრება, მე ლექსს ვიტოვდი... დღესმარულზე მივიდნო როცა, ვიცავ უტენობა ღაზარში სხალდეს, სასოსივად მე ეს კოლოფი მოიკა.

ზედ მოსკოვია გამობატული, ეს ვარსკვლავია, ეს კრემლ არის, ავერ, ბაღები მწვანით მორთული, შორი სოფლებიდან ზეგობის მდინარის.

შემდეგ, აი, აქ, ხიდს რომ გადახვალ (ვეული ზუღედან გაფრინდეს ღამის) ამ სახლში ცხოვრობს სტალინი ახლა— ეს არის ბინა ჩაგრული მამის.

ალბატებული ყველა იქ მყოფი კეთილ მასამნელის მასხობის ასე— ჯერ არ გვიანხავს არანად კოლოფი, ასე დანაზა, ასე ძვირადია.

თარბასანი რუსულიდან

ჩანს საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ჩაქვის ფილიალის მურეზისა ფოტო ნ. ჯვარციასისა

მარბი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ჩხელი, პოლინიის ერთ-ერთი საუკეთესო ფეხბურთელი ჯიჯიანი ურტავა ბურის დანაშაულით კარხავენ. მარბინის ავიანდება ნატოპის გაცოტება და შინაუცეცხვა, ბურთი ბოის სვედება, ბოიანა — მარბინის ზურგს, ზურგიდან კი პირგამარ კარში შედის. ამან არ დახანა დანაშაულები. ისინი შედეგზე გადადინ ანგარიშის გასასწორებლად, უნიონი ფეხბურთელები ცდილობენ მიღწეული უნიარტისობა არ დატარონ, და თოქში მთლიანად თავდაცვაზე გადადინ. მატჩის დამატებას 15 წუთი აკლდა, როცა იდინამის მითამაშეთა შემადგენლობაში ცვლილება მოხდა: თოდინა ნაცვლად ჯიჯუა გამოდის, რომელიც მარბეზე თავდასხმების ადგილს იტერს, მარტინე ფრთაზე კი ტუპანელი გადადის. დანაშაული შეტევები ძლიერდება, მაგრამ თამაშის დრო იწურება და პოლინი, თამაშის დამთავრებამდე ოთხი წუთით ადრე, კარვად გათამაშებულ კომბინაციის შედეგად, ანაოტ აპურტის ანგარიში. დასაბედი მატჩი მოავრდება ფრედ (1:1).

შემდეგი თამაში დანაშაულებს უნდა ჩატარებინა 4 ნოემბერს, ქ. რადლანის (სილენია) მემსახტების ფეხბურთელით გუნდ იურინიკოანს. ამიტომ გადაწყდა გროცელაში დავრჩინილიყვიო 29 და 30 ოქტომბერს ქალქის დასახოვლიერებლად. 29 ოქტომბერს ჩვენი დიდგაცოცა გემჯჯჯარცა გროცელის განთავსოფლებსათვის ბრძოლებში გმირულად დაღუპული საპუიოა მიემბრევის სახელობის გვირგვინებით შესამკობად.

31 ოქტომბერს შედგა კატოვიციში ვაგეშუჯაზე, რომელიც სილენიის ქაჯან-შორის აუზის ცენტრს წარმოადგენს; პოლინიის მას „პოლინიის დინამოს“ უწედა. კატოვიციში ჩვენი სპორტული დიდგაცოცის ქალქის 20 ათასზე მეტი მშრომელი და სპორტსმენი მოეგება. ქალქში ჩასვლის დანაშაულები „გვრტინიან“ შესხვედრად შეადგინა შედეგზე.

4 ნოემბერს შედგა მატჩი იურინიკოანს ქ. ზაბედი სტადიონზე. ამ მატჩს 40 ათასი მაყურებელი ესწრებოდა. „გურნიკი“ აძლიერებულად იყო მემსახტთა სხვა გუნდების მითამაშებით, მასში შევიყვანილი იყო, აგრეთვე პოლინიის ნაქრები გუნდიდან მითამაშე ახილია ქ. პონაშის ფეხბურთელი გუნდიდან „ლოკოპოლიცია“, ამ მატჩში დინამოელებმა მთელი თავისი შესაძლებლობა გამოამჟღავნეს. მემსახტთა ჩვეულებრივ გამწვად და შეუპოვარმა გუნდმა 45 წუთზე მეტი ვერა გავილი დინამოელების შეტევას. მატჩის მეორე ნახევარში დინამოელებმა 4 ბურთი გაიტაცეს, მითინააღმდეგის ქარში. დინამოელი თამაშმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მაყურებლებზე.

ქ. კატოვიციდან დინამოელები ვარშავაში გემჯჯარჩენ პოლინიის არმთელი ცენტრალური სპორტული კლუბის ფეხბურთელით გუნდთან მატჩის ჩასატარებლად. 6 ნოემბერს ჩვენი სპორტული დიდგაცოცა დასწრე დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 34 წლისთავისადმი მიძღვნილ სპორტულ სხპასში, რომელიც შედგა პოლინიის სახელმწიფო დარბაზის ოთახებში.

11 ნოემბერს შედგა მესამე შეხვედრა. მატჩს ესწრებოდნენ პოლინიის სახალხო დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის წევრები პრემიერ-მინისტრი ა. ციარნკვილის მეთაურობით. სტადიონზე 50 ათასი მაყურებელი იყო. პოლინიის არმთელი ფეხბურთელების გუნდი იცვას გამოცხადებული იყო ვარშის სხვადასხვა ნაწილების მითამაშებით. გუნდი კარვად მოემზადა შეხვედრისათვის. იცვას გუნდის მწიფანელი კუბარა არა ერთხელ დასწრება დინამოელი წინააღმდეგ, უნახავ მათი შეხვედრები იურინიკოანს და იურინიკოანს და ამიტომ შეესაბამებოდა ჰაიმოეშუაგევისი თამაშის გარკვეული დეგრა.

დინამოელები იმთავითვე ჰქონია ტემპი აიღეს და განუწყვეტლად უტყვადნენ პოლინიის არმთელი კარს, მაგრამ მათი მტკავრ სტეფანიშინი ჩინებულად აცვდა თავისი გუნდის ღირსებას. მაყურებლები დიდი აღფრთოვანებით ეგებოდნენ თამაშის ყველა მწვევ სიტუაციას. როცა სტეფანიშინმა მტკავრულად ბურთი აიღო და აკარა გოლს გადაარჩინა კარი, მაყურებლებმა სიმართა დაგავრუნეს, როგორც შემდეგ გავიგეთ, ეს სიმართა თურმე სპეციალურად მოყურებლისთვის ყოფილა შეთხზული.

შეხვედრად არმთელი შეუფასოთა თავდაცვის, დინამოელებმა მანაც შეძლეს ბური ბურთის გატანა თან კარში. მატჩის მეორე ნახევარში დინამოელები იმავი სტრატეგია განაგრძობდნენ შეტევას. ვარშადაც მოხდა მათეუ წუთზე, როცა ლიბოტიჩემ ერთი ბურთი მანძილდაან ააღინა ბურთი ღია კარს. ამან, ციარა არ იყოს, შეაშოთა ჩვენი თავდასხმებელი, პოლინიელი

ფეხბურთელი ტენდები „დინამო“ და „ურინიკი“ გროცელის სტადიონზე მატჩის დაწყების წინ.

ფეხბურთელები კი გაახსენა და მათ თანდათან აიღეს ინიციატივა, მაგრამ დინამოელი დაცვა უფრო სიბალნეუ იღმა და სპეციალად არ მისცა მოწინააღმდეგეს რაიმე შედეგისთვის მიეცა. მატჩი დინამოელით გამოაჯგუბებით დამთავრდა, ანგარიში 2:0. ეს შეტად რთული და სერაოშული მატჩი კარვად ჩაატარა მათხმა 6. ჩაატარა მათხმა.

მეორე დღეს ჩვენი გუნდი ქ. კრაკოვს ვემჯჯარცა პოლინიის ჩემპიონთან — აგვარდისთან უკანასკნელი მატჩის ჩასატარებლად. თამაშის წინააღმდეგ ჩვენი დიდგაცოცა დასწრე კონცერტს, სადაც გუნდმა და სიმფონიურმა ორკესტრმა შესარტლეს სიმონიზატორი ო. ტუსიკის კონცერტა სტადიონზე და სიმღერა „სტალიკო“, რომელიც პოლინიისთვის პოპულარაობით სარტვლობს. ჩვენმა ფეხბურთელებმა სპორტული დიდგაცოცის სახელით თავიუღეს მართავს მასობიუებს. დინამოელებმა დათავილიერეს, აგრეთვე კრაკოვის მასობლიად ურჩამაშაინი შეტადიულები ქარხნისა და 100 ათასი მტკვრებლისათვის გატყევილილი სოციალისტური ქალქის შექმნილობა ამ მშენებლობაში დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა.

16 ნოემბერს შედგა მეთხუთხედი უკანასკნელი მატჩი. პოლინიელი სპორტსმენები და ფეხბურთის მოყვარულნი დიდ მიღებს ამჟარედნენ თავიანი ჩემპიონად. უნიკობადნენ, რომ აგვარდისა შესტლდება დინამოელებთან გამკლავებას. დინამოელებმა თავიანდე შეტადიუ ხელში ინიციატივა და გამარჯვებასავ მაღალწეს. მატჩი დამთავრდა ანგარიშით 3:0.

თბილისელი ფეხბურთელით გუნდმა პოლინიის 24 დღე დატყო. ოთხი თამაშიდან სამი დამარცხა გამარჯვებით და ერთი — ფრედ. მოწინააღმდეგის კარში გატანილი და საკუთარ კარში მიღებული ბურთების საერთო შედეგად არის 10:1 დინამოელებს სასარტვლები. დინამოელების მოწინააღმდეგენი პოლინიის უმტკავრესი გუნდები იყვნენ: აგვარდისა (I ადგილი), იურინიკი (II ადგილი), იცვას (III ადგილი) და ანაოცა (პოლინიის რესპუბლიკის თასის მფლობელი).

ჩვენი სპორტული დიდგაცოცის პოლინიისთვის ყოყნა პოლინიის-საპუიოა კავშირის შენაარტობის განაგრძობდნენ დეცხმეხვა. ყველა თამაშში მანაწვერე ვითარებაში ჩატარდა და კითვე უფრო განსაკუცავა საპუიოა და პოლინიის სპორტსმენებს შორის არსებული მეგობრობა კავშირი.

3. მარბინია (ფეხბურთელი შარტი პოლინიის სასპორტო ვაგეშუა).

3. შრომობი სპორტის დამსახურებული ოსტატი

Trybuna Ludu

PRZEGLĄD SPORTOWY

DIYAMO-CWSK 2:0 (2:0)

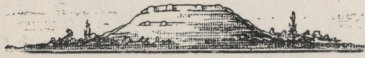
სლოვაკური სპორტული ჟურნალი, რომელიც მოიცავს სპორტული შედეგების, ანგარიშების და სპორტული მოვლენების აღწერას. ჟურნალის სათავეში მოხსენიებულია 'DIYAMO-CWSK 2:0 (2:0)' შედეგი.

„ელვისებური მოძრაობა მტკად სწრაფი ოლიმპიკისტი, ყოწლიოროული თამაში შესანიშნავი ტუპასელია, დაუმტკავრებელი შრომისმოყვარეობა კოლექტურად მოთამაშე ანათამის ზედს უწეოდნენ იმას, რომ მაღაროელები ზოგჯერ კარ თამაშობდნენ, არამედ მხოლოდ ზედს უწეოდნენ სტუარტის თამაშში.“

ამ შედეგით დინამოელები სლოვაკიაში მანაწვერე ვითარებაში ჩატარდა და კითვე უფრო განსაკუცავა საპუიოა და პოლინიის სპორტსმენებს შორის არსებული მეგობრობა კავშირი.

სლოვაკი პოლინი

სიჭაბუკე ბელადისა

გ. ნახუციურიშვილის პიესა, „სიჭაბუკე ბელადისა“ საკმაოდ ცნობილი ნაწარმოებია საბჭოთა მკითხველისა და მაცურებლისათვის.

გ. ერისთავის სახელობის გორის დრამატული თეატრის კოლექტივმა პასუხისმგებლობის დიდი გრძნობით, შთაგონებითა და სიყვარულით იმუშავა ამ შესანიშნავი ნაწარმოების სცენიურ განსახიერებაზე და იდურად და მხატვრულად თვალსაჩინო სპექტაკლი შექმნა.

სპექტაკლი იზიდავს მაცურებელს მხატვრული სიმართლით, გემოვნებით და ზომიერებით, ცოცხალი სცენიური სახეებით, პიესაში ასახულ სოციალურ მოვლენათა სწორი გადმოცემით.

თეატრმა პიესას დაუმატა პროლოგი, რომელშიაც ქაბუკი იოსებ ჯულაშვილი დღეს ემშვიდობება გორიდან თბილისში სასწავლებლად გამგზავრებისას. სცენაზე მოჩანს სახლი, რომელშიც დაიბადა და ბავშვობის წლები გაატარა ამანაგმა სტალინმა, საინტერესოდ მთავრდება სპექტაკლი. სემინარიის რექტორი იოსებ ჯულაშვილს უცხადებს, რომ ის სემინარიიდან დათხოვნილია, და დასძენს: „ასეთი ნიჭიერი ქაბუკი—და ასე უაზრად იღუპავ თავს! აბა, ახლა სად უნდა წახვიდე!..“

— თქვენ ჩემთვის ნუ შეწუხდებით!.. მე თვითონ ვიცი, სადაც წავალ!..— მტკიცედ და დამშვიდებით უპასუხებს ახალგაზრდა სტალინი. ამ 'სიტყვებისთანავე სურათი იცვლება. მაცურებელი ხედავს ი. ბ. სტალინის კაბინეტს კრემლში. ბელადი სამუშაო მაგიას უზის, კვებლზე ვ. ი. ლენინის დიდი პორტრეტია.

ამ ღირსშესანიშნავი სპექტაკლის შემქმნა და მსახურება მიუძღვის, პირველ ყოვლისა, თეატრის მთავარ რეჟისორს, საქართვე-

ფოტოგ: გ. ციციქოვილი ახალგაზრდა ი. ჯულაშვილის როლში.

ლოს სსრ ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს, ვ. ყუშიტაშვილს. რეჟისორის მიერ კარგად არის მოფიქრებული სპექტაკლის ყოველი დეტალი, პერსონაჟთა ურთიერთობა. დაცულია ეპოქის სინამდვილე.

საინტერესო და შინაარსიანია მხატვარ შ. კორკოლაძის დეკორაციები და ა. მირიანაშვილის მუსიკა.

როლების შემსრულებელთა შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ახალგაზრდა მსახიობი გ. ციციქოვილი. იგი მოფიქრებით, უდიდესი პასუხისმგებლობით გადმოსცემს ქაბუკ იოსებ ჯულაშვილის სახეს. გ. ციციქოვილის თამაშში მაცურებელს იპყრობს გულწრფელობა, შინაგანი სითბო. ახალგაზრდა მსახიობი შესანიშნავია მეორე სურათში, როდესაც სტალინი პირველად იწყებს რკინიგზულ მუშათა არალეგალურ წრეში მუცადინეობას. გ. ციციქოვილი დამაჯერებლად გადმოგვცემს ახალგაზრდა სტალინის გონიერებას, ქაბუკურ ხალისსა და გატაცებას.

სპექტაკლში კარგად თამაშობენ ახალგაზრდა მსახიობები: კ. ცხვარიაშვილი (ლალო კეცხოველი), ი. ოსაძე (ვანი სტერუა), ვ. მაზნიშვილი (მოწაფე ნორაქიძე) და სხვ.

ახალგაზრდობას არ ჩამორჩება თეატრის კოლექტივის უფროსი თაობა: ნ. ბეროზაშვილი (კეკე ჯულაშვილი), ნ. მაჭავარიანი (ვახე ბოჭორიძე), შ. ბახტაძე (ბიბლოთიუკარი), რესპ. დამსახურებული არტისტი შ. ხერხეულიძე (ინსპექტორი აბაშიძე), რესპ. დამსახურებული არტისტი შ. ხაჯალია (ლევაგური მარქსისტი სვეერიანი), ს. კალანდარიშვილი (რექტორი გერმოენი), კ. არაქელი (ზაქარო ჩოღრიანიშვილი), ვ. კახიანიშვილი (გოროზი), ს. გრიჭოვი (სერჯი) და სხვანი.

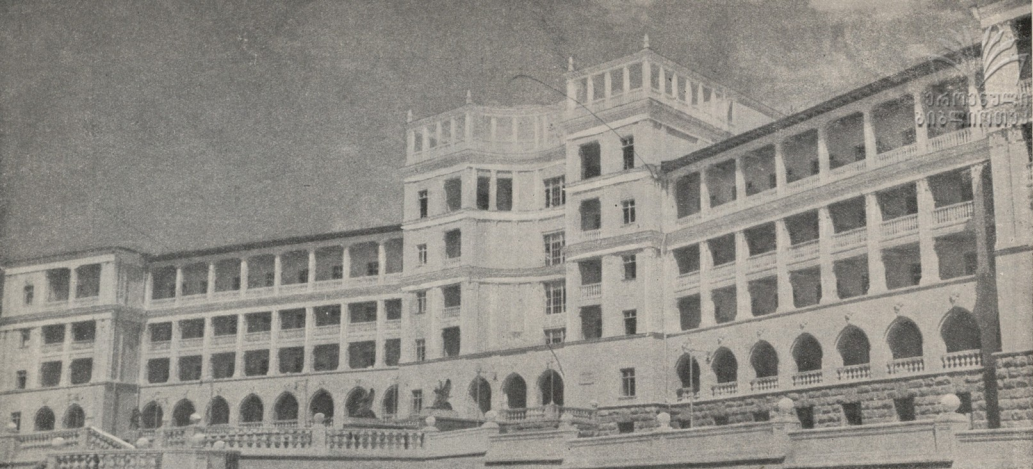
„სიჭაბუკე ბელადისა“ გორის თეატრის მნიშვნელოვანი შემოქმედებითი გამაჯვრებაა.

შ. ბუნიაშვილი

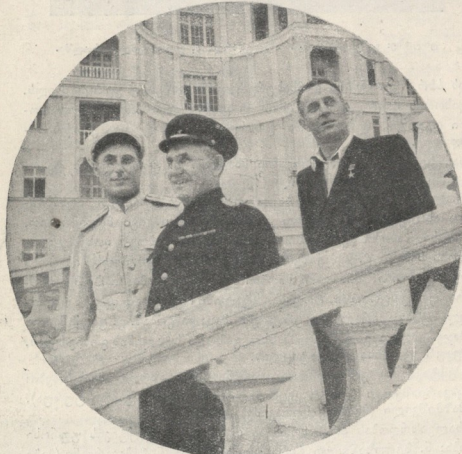

გორის სახელმწიფო თეატრი ატარებს ქართული ეროვნული თეატრის დიდი მოაზრების, დრამატურგ გიორგი ერისთავის სახელს. თეატრის ეუზო აღმარებულია გ. ერისთავის ძეგლი. ძველის ავტორია სტალინური პიესების ლაოტუბო, მოქანაყე კ. მერაბიშვილი.

ფოტოტუბო—გ. ერისთავის ძველი გორის თეატრის ეუზო.

დომვირან, მუხამანსკირან, კამხაჯკირან...

ბის მომსახურებაზე გადავიდა, დამტკიცებულ იქნა, რომ წყალტუბოს აბაზანები მნიშვნელოვან ევექტს იძლევიან მიუღ რიც ქიურურგიულ დაავადებათა მკურნალობის დროს. წყალტუბოს სასწავლომთქმელი წყლით შესაძლებელია, აგრეთვე, ორგანიზმში ნივთიერებათა ცვლის დარღვევის, კანის, თირკმელებისა და სხვა ორგანოების დაავადებათა მკურნალობაც.

...მომხიზლაგია დასავლეთ საქართველოს ეს ერთ-ერთი ულამაზესი კუთხე. მოწმენდილ ამინდში აქედან ოდნავ მიჩანს აპარიაბაციის მთები და დიდებული კავკასიონის ქედი. თვალის მომჭრელად ელავენ სიმწვანეში ჩაფლული სასახლე-სანატორიუმები, სააბაზანო შენობები, პოლიკლინიკები, სასტუმროები. ყოველივე ეს სტალინური ხუთწლეულის მანძილზე აშენდა. წელს კურორტს შემება აბაზანების კიდევ ერთი მშენებელი შენობა — № 6, ორმულდათი კომფორტული ინდივიდუალური კაბინით და სამი აუზით, რომელთაც ყოველდღიურად ათას ხუთასამდე კაცის მიღება შეუძლიათ.

ყოველწლიურად ჩვენი თვალუწმენელი სანაზროს სხვადასხვა კუთხიდან წყალტუბოში ათეული ათასობით აღმანი ჩამოდის. მატარებლებისა და თვითმფრინავებს სხვადასხვა პროფესიისა და ასაკის ხალხი ჩამოჰყავს მოსკოვიდან, კიევიდან, ლევიდან, ვლადივოსტოკიდან, კამჩატკიდან, სტალინგრადიდან, სახალინიდან და საბჭოთა კავშირის სხვა ადგილებიდან.

ხშირად დაინახავთ, რა სიფრთხილით ვადმოჰყავთ სანიტრებს მატარებლის ვაგონებიდან საკაცებზე დაწვენილები, როგორ ეხმარებიან ვაგონის საფეხურიდან ჩამოსვლისას ყავარჯენებზე დაყრდნობილ ავადმყოფებს. ეს აღმანიები მკურნალობის შემდეგ, უმეტეს შემთხვევაში, აღარ საჭიროებენ სხვის დახმარებას.

კურორტს სახელი მოუხვევა რევმატული დაავადებისაგან განკურნების ასიათასობით შემთხვევამ. ამგვამდ, წყალტუბო ცნობილია, როგორც კორდოლოგიური კურორტიც, რომელიც წარმატებით კურნავს გულისა და, საერთოდ, სისხლის მიმოქცევის ორგანოების დაავადებებს. დიდი სამამულო ომის პერიოდში, როცა ყველა სამკურნალო დაწესებულება დატერილი საბჭოთა მებრძოლებს.

ფოტოზე — შემოთ: კორირატ წყალტუბოს ახალი სახტუმრო კომბლინი. მარცხნივ — დამცენებლები წყალტუბოში. მარჯვნივ — ახალი სააბაზანო შენობის ევტაბოული.

კურორტის მშენებებს წარმოადგენს, აგრეთვე, წელს აშენებულ-ლი არქიტექტურულად კარგად გაკეთებული ხუთსართულიანი სასტუმრო. ამ სასტუმროში არის 110 ნომერი, დიდი საკონცერტო დარბაზი, რესტორანი, ფიზკულტურის-დარბაზი და კარგად მოწყობილი პოლიკლინიკა.

ყურადღებას იპყრობენ ახალ მშენებლობათა ხარაჩოები. უახლეს ხანში ხარაჩოები მოეხსენება 9 ახალ სანატორიუმს, მათ შორის, სსრ კავშირის ქვანახშირის მრეწველობის სამინისტროს უზარმაზარ სამკურნალო დაწესებულებას, საზღვაო ფლოტის სანატორიუმს, რკინიგზულთა სანატორიუმს და სხვ.

სახელმწიფო ყოველწლიურად დიდი ძალს ხარჯავს კურორტის კეთილმოწყობაზე, მის გაუმჯობესებაზე, მისსეულედი გეგმის გაყვანაზე, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო დაწესებულებათა მშენებლობებზე.

ჩამოსულთათვის სამედიცინო მომსახურების გასაუმჯობესებლად და სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგში გაფართოების მიზნით, წყალტუბოში დაარსებული საქართველოს კურორტოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ფილიალი.

თავისი სამკურნალო თვისებებითა და კეთილმოწყობით წყალტუბო საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი საუკეთესო კურორტიაგანია. იგი კიდევ უფრო უკეთესი გახდება მომავალში.

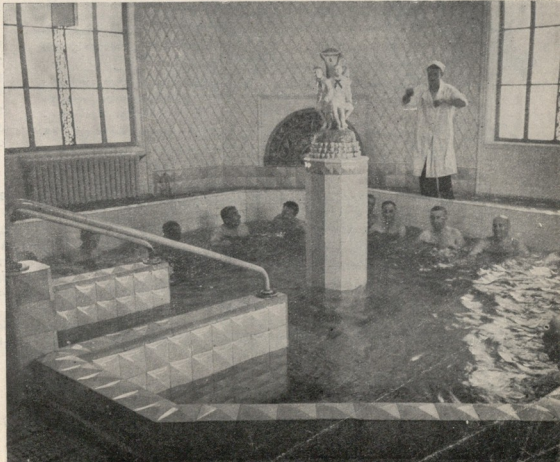
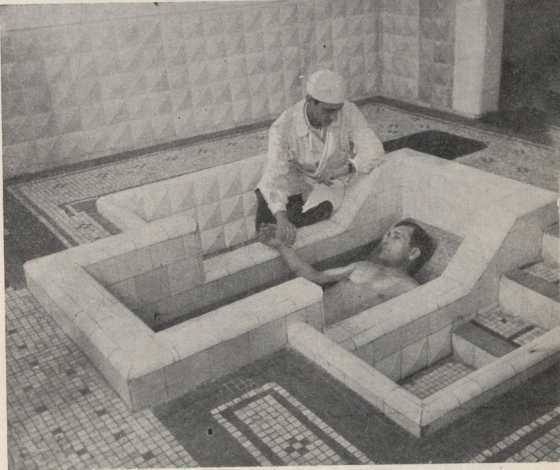
შემუშავებულია უახლოესი 15 წლის განმავლობაში წყალტუბოს კურორტის ზრდისა და განვითარების გენერალური გეგმა. ამ გეგმის მიხედვით, წყალტუბოში ერთდროულად იმუშავენ 60 სანატორიუმი, აბაზანის 11 განყოფილება, 4 სასტუმრო და მთელი რიგი ახალი სამკურნალო დაწესებულებანი, რომელთაც შეეძლება ერთ ნაკადში 10.000 კაცს გაუწიონ მომსახურება.

კურორტი წყალტუბო წარმოადგენს ჩვენი პარტიის, საბჭოთა მთავრობისა და პირადად ამხანაგი სტალინის ზრუნვის ბრწყინვალე დასაბუთებას საბჭოთა ხალხის კეთილდღეობაზე.

3. პარლიანი

ფოტოზე—ქვემოთ: ახალი სააბაზანო შენობის ხედი. მარჯვენა—ზემოიდან ქვემოთ: დასვენებელი ოთახი. ექიმო პოწმებს დამკვეთის გულს მუშაობას აბაზანის მიღების დროს. დამკვეთები ექიმს ზედამხედველობით წყალში ატარებენ სამკურნალო ფიზკულტურას.

ფოტო 2. ჯეიანოვისა

პირველი დღე

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

საგრი კლიმატული

განარჩეული მიმოვიდა შოფერი საცხოვრებელ უბნის ქუჩებში და თავის დამაშვებს ეძებდა. სად არ მიახვია და მაინც ვერ მიაგნო. თითქმის შემთხვევით დაჩრდილდა გარეის გასაღები, ერთი წუთით დუქანში შეხუთილი პაპიროსის საყიდლად, ამასობაში კი თანაშემწეს თითხი დღეცქნა და გასაღებიც წაიღო.

ვიღარ მისაგებად მაჩანაა, უბნის უფროსი კი წყალსასაშვებთან ელოდებოდა. ისეიო შეწუხებული სახე მქონდა, ისეთი მღელვარებით ეკითხებოდა გამკვლელებს და გამოშვებულ თავის თანაშემწეს, რომ ბავშვებმა კი ურადღებდა მიაქციეს. ჯერ გრავად დაშვებულდნენ უბნის ქუჩებში, ბოლოს დასოფილდნენ და დაუწყეს ძებნა შოფერის თანაშემწეს და ყოველი მხრიდან მათი ყვირილი იხმოდა.

— ვახო, ვუ, ვასო!
მაგრამ ვასო არხად ჩანდა.
— სად ეშვაკეში წაივია? — ბორცავდა შოფერი, — იქნებ ისევ ეშვაკეატორისაკენ გასწავია!

— გაგზავნა იქ ზიბი და დაავალა ახლავე მოეყვანა.
ექვსკავატორები ვახოს საცხოვრებელ სახლებთან ახლო მუშაობდნენ, ისინი და მათი გრილი და ჩანდა რიგირ ატარებდნენ თავის ვიციბერთელა ზორაუტებს.

— ნამდვილად იქაოს ეშვაკეის უფსიო! — ბრაზობდა შოფერი.
იყო, რომ ექვსკავატორი ვახოს აკვიატებულ იცნებდა იყო როგორც კი თავისუფალი დროს იხელოებდა, მაშინვე იქით გასწევდა... არს ამისთვის ეს ვეშვასი, რამ შეეყვარა ახე!
ზიბი ქიშინიო დაჩრდილდა. ვასო იქ არ ყოფილიყო.

(ცხადია, ის უბანი იყო სალდეკო, მაგრამ სად დადიოდა ვასო იმეტომ კი არა, რომ ზურვიით მოხეტიალდ იყო, — არა, მოლოდ იმეტომ, რომ ცნობისმოყვარე იყო: ანტიტერსებუდა როგორ მუშაობდნენ სერებერისტები, როგორ გაჰყავდათ კვებაში, როგორ აბეტონებდნენ არხის ეტლებს, როგორ აბრმობებდნენ სახელმწიფოში შექანაზებს, კლუბში იხარებოდა ბოლშე თავს და რადაცაზხარეულლობდა სცენაზე. უბანი მცხარებ ბავშვებსაც თავს მოუყრიდა ხანდახან და საღამურზე დაკვარს ასწავლიდა.

ეს ყველაფერი კარგი, მაგრამ რა ხაჭიო იყო თათხის დაქტვა?

კარგის წინ იდგა შოფერი, როცა გზაზე გაიხი შეიღმა ჩაიარა.
— შეი, მარინე! — გადასახსა ხმადალა, — ჩემი თანაშემწე ვასო არ დაგინახავს!

მარინეს თითქოს არ გაუფინაო, მისცემ არც მოუხუდნია.

— ერთი ამის შეხედეთ, არ ამპარტავანია! — გულმოსულად თვალი გაუყოლო თათხია.

მარინეს ცალ მხარზე გადაკიდებული მქონდა რადაც ხელსაწყოები და მარჯვენად მისაბეჭებდა. კი არ მიბოძრებდა, ისე მუხუბუბუდ მიდიოდა, თითქოს მიწას ფეხს არ აკარებდა.

განარჩეული იყო ახლა თათხი, მაგრამ ამ გუნებაზედაც შეამჩნია, რომ

მარინეს ლამაზ სახეს შეფინოდა თავზე წაკრული ჭრელი ბაღდადი. მარინე მოაკვდა ისიცი, რომ მისი თანაშემწე ვუღადრიოდა არ უცქერია... ამ ქალიშვილს გულგრილად კი არა, ოჩნავდა მისთვის! მარიალდა, თათხისთვის ჯერ არაფერი უთქვამს, ალბათ, ერთხელ და ვერ გაუმსელდა, მაგრამ განა არ გრწობს რა ცუცხელი ტრიალებს იმ ბიჭის გულში?

— ასეც უნებია, გენია მოსდებია! — გაბორცებული ფიქრობდა შოფერი. — ნეტავ ისე დახრებულდ, რომ ნახშირავ აქცივდეს! აგრე კიდებო... ამ რისი იმედი უნდა ექნეს! ის გოგო წარჩინებული დაშინაია, სახელდაწინ ელმეტრომანტიორია, მისი სახელი მუდამ წერილი მოწინავეთა დაფაზე... სწორად იქედ-

ვა მარინე, თუ ურადღებს არ აქცივს. უბრალოდ ლაპარაკსაც არ კიდრულდის მისათა. ახა რას წარმოადგენს მარინე? მარიალდა, შწონანი ყმაწვილია, ცოცხალი მოთვლის ცაცია, უჭურო არაა, ვასო მაინც როგორ უნდებოდა იმ ქალისმეღებს ზედ ბორცვი, — აი ასე არიან... არცერთა გულდნან ამოვიღდეს. თუ არა და, იტანდეს, უფრადღებდაც მქონდა... არ უნდა დღეს, და სირცხვილში ჩაყვანა უბნის უფროსის წინაშე გენა ახეთი თუხსებებებელი კაცი შესაცულებოდა? შეიცოდებს კი არა, ისეთ დღეს დაყვანებს, გარჩენას ანანებს!

ერთხანს კიდევ იბორცა, აღარ დაუცვდა ბავშვების დაბრუნებას, გატეხა თათხის კარზე დადებული თოქლოში, მაგრამდან მანქანა გამოიყვანა და ისეთი ხისწრაფით გააქროლა, რომ გზაზე მტერის კორანდელი დატრიალდა. მანქანას სწრაფად აიარა აღმართი და წყალჩანასაშვების ობლებსკებთან კენა მივადანრე დასვდა. შოფერმა თვალი მიმოავლო იქაორთხას და როცა ვერ დაინახა ის, ვისაც ეძებდა, მსმალდა ითვისა:

— სად არის უბნის უფროსი?
ბავშვებს თითი აქრა ბოჯაკის სახელოს, დახედა ხათოს და უქმყოფილოდ დაღრინდა, — დოლგერის ეშვაკე, ოცი წუთით დადგავინე!
წყალჩანასაშვებთან წინა დამიდან შეუსვებულად ხაქმიანობდნენ უბნის მუშები და ინფინდები; წყლის მისაღებად ხაქრი ექანასტელ უქმყოფის ამოთავრებულენ და ხელის უჩემისათვის ემზადებოდნენ. უბნის საშვასა ინფინიო აქ იყო, უფროსი კი არ ჩანდა.

— იქნებ წაყვია! — ნაღვლიანად თვალი აყვიტოდა შოფერი.

დინას მხოლოდ მაშინ, როცა გადმოვიდა კაბინიდან და იქაორთხა დაიარა... უბნის უფროსი, თითქოს განმარტობით ყოფნას არჩევდა, გაბორცების ნაპირზე იდგა და გარემოს გადასჭურებდა. შორს, სიბოკი გარაკეში შემოსატელ დრმა ხეში, მოჩანდა თეთრანიშაშეშეღებულული ორი ტბა, უსიცილოდ მიდამოს ორი ლობნიანი თვალნი.

— მივიღე, ამხანაფი დმიტრი — მორიდებული მოუახლოვდა შოფერი და თვალი თვალში გაუყარა; უნდოდა მის სახეზე ამოეკითხა: ურავრდებოდა თუ არა დადგინებისათვის?

დმიტრი მარინეც მანქანისკენ წაივდა. არხანს დაინახა მუშებში ჩამდგარი უბნის ინფინერი და გადასახსა:

— იქ მივიდვარ, კახალზე. მალე დაგვრწმუნებია!

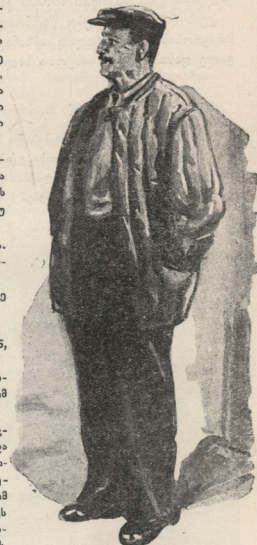
მანქანა გზას გაუდგა. კრიტხანს ხმაამოუღებლად მიდიდნენ, თითქოს უბრები.

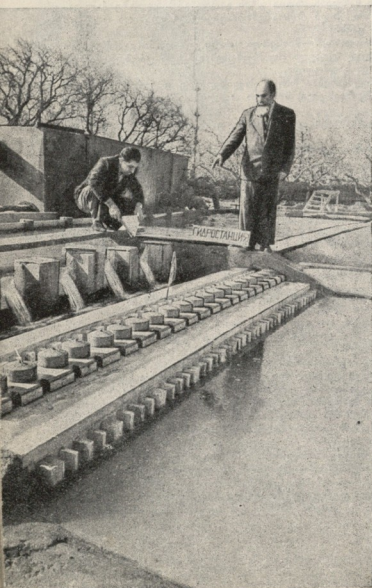
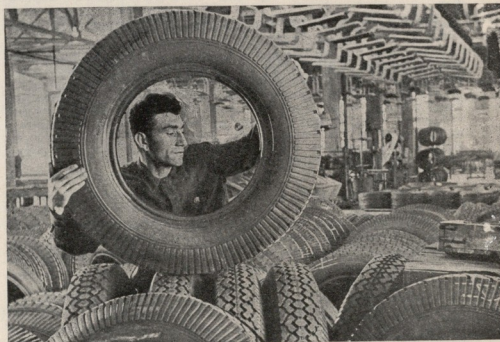
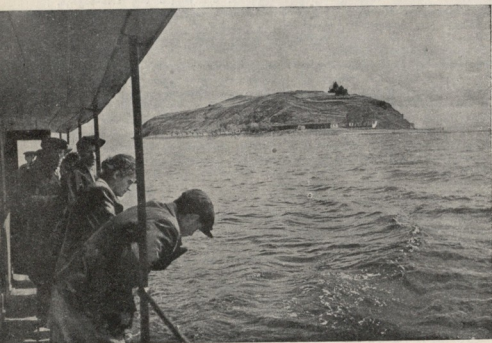
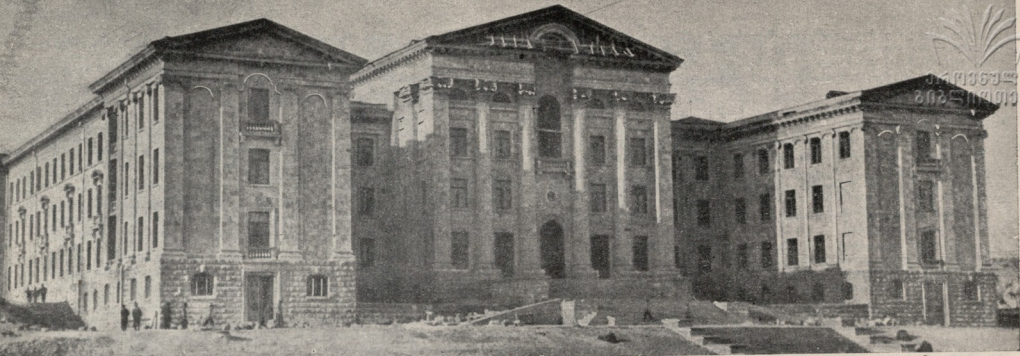
— ესაბადა, ნაწყენია ჩემზე, — გაიფიქრა შოფერიდან. — არც მკითხა რატომ დადგინავიან!

— იმ წუთიდან, რაც გვერდით დაუჯდა უბნის უფროსი, სულ აპირებდა ეთქვა დადგინების მხარეში, მაგრამ რიგორღაც ვერ ახერხებდა. ხედავდა ვაჩუბებულს და დაწმუნებული იყო, რომ გაჯერებული იქნებოდა. უყვარდა ეს კაცი და ამიტომ კიდევ უფრო უქმყოფილო იყო თავის თავზე, რომ აყენინა მას.

— სულ იმ ბიჭის ბრალია, — თავს ძალი დაატანა და თქვა ბოლოს. დატკაქმული მისახვევში ფრთხილად გაატარა მანქანა და როცა სწორად გავიდა, ისეიო წყალბო პირამავად გამოვიდა თქენინა... არ უნდა ექნა ეს ჩემთვის... მერე და, რაღაც ამაგი მაქვს ვაწვილი... შეიძლება თქვენს, კაცი ვახვალდამ ამ წელმარდნაგვარში, რაც აქ მოვიდა. ვინც იყო მანქანზე! კლუბურნობის ჩვეულებრივი მუყეა, მეთი არაფერი. ახლა კი მოუტის თანაშემწეა, კაცი ვახდა, მარჯვეთი შეინი, მისავალი არ უნდა იქნას რითა ვახამხადა მათი, რომ თქვენს წინაშე დამარცხდნა. არ ჰქვიათ ექნა ეს ჩემთვის...

— ვასოზე ამბობ — იტოხა დმიტრიმ. იტოხა უფრო მთავრო, რომ შეხმანებოდა. გრწობდა, რომ შოფერი გაჯერებდა თავის თავზე და მიუღო ეს ლაპარაკი მხოლოდ ბილიშის მიხედვით და ხევა არაფერი.

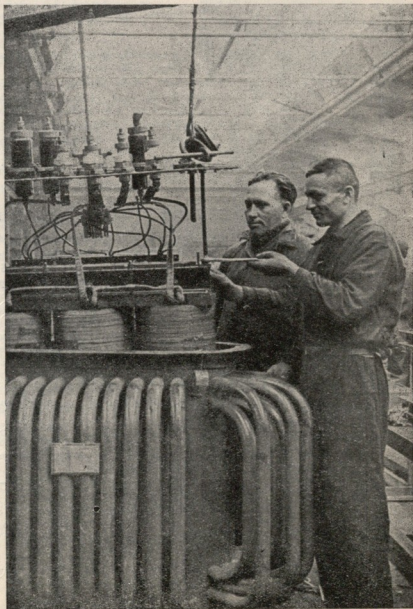

ღლით დღე შენდება და მშენებლობა მთმე სომხეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა.

ფოტოზე — ზემოთ: ქ. ვრეჯანი, სომხეთის კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის შენობა. მარჯვნივ: სვევის ტბა. მარჯვნივ: ვრეჯანის ავტომანქანების საბურავების ქარხნის შაპროდუქციის საამქროში. მარჯვნივ: ვრეჯანის გარეუბანში — ნორკში აგებული კუბიზმის ჰიდროელექტროსადგომი. ქვემოთ: ვრეჯანის საწყობურ-გეტაიული ინსტიტუტის შენობის ატარებენ გამოკვლევებს, რისთვისაც იყენებენ ინსტიტუტის ლაბორატორიაში სპილენძის დანადგარს ავტომატურ ხელსაწყოებს სამუშაოთა ხელმძღვანელი სომხეთის სსრ შენობებთან აკადემიის ნამდვილი წევრი ი. ვ. აგიაზარი და შენობის მუშაკი გ. მ. გალსტანი იყენებენ ტალღოვან მოვლენებს. მარჯვნივ: ტრანსფორმატორების აწყობა ვრეჯანის ელექტროსადგომის ქარხანაში.

ფოტო — ვლ. გინზბურგისა და ჯეირანივის.

თარგმნის პრობლემისათვის

კონსტანტინე ბაქსაზარია

I

მთარგმნელი ის გამჭვრელ ფურცელი იყო მუდამ, რომელიც სხვადასხვა ენას და ერებს მისთვის მიმოქონდა მადლიანი სურნელად და აწყობილი იყო ამას თუ იმ ნაყოფიან ღვთაებას.

მთარგმნელს, ყველგან გადმოაგზავნა თვალთ უხილავი მადლი და შეშინება იმ ცნობად, სადაც იმ ნაყოფიან თვალთ უხილავი მადლი და შეშინება. სწორედ ამის გამოდგება კარგი მთარგმნელი ცდილობდა, რომ იგი გამანაყოფიერებელ როლს ასრულებს თავის ნაყოფიან ენაში, მისი სტილით და ადრეობით შევსებად შემოაქვს კარგი სტილის ტრადიციები, ხოლო ცდილობდა მთარგმნელი ვერ პოულობს იმ მიჯნას, რომლის გადალახვა მხოლოდ ზიანს აყენებს ენას, რადგან იგი უნდა ახდეს თავის ნაყოფიან ენას მთავარი, სულ სხვა ბუნების ენის სინტაქსთან დაკავშირებულ პრინციპებს.

ბიზანტიზმის, ირანულუბისა და არაბების მწერლობათა ზეგავლენას უპირისპირდება დიდიანი ქართული სუბარისა და ხალხური პოეზიის ძლიერი ნაკადები. ჩვენი დიდი მთარგმნელების მალაზარიზაციონა ხელფრთხა მწერლობა ქართული ენის თავისთავადებას, უპირობოდ ეს პირველადი ზეგავლენა უნდა ეწეოს სასტიკი და დამაჯიშებელი ხელისთვის ნაყოფიან იმპრინაციასა და კოლორატს.

მხოლოდ და მხოლოდ გაუტყუებელი სული ქართველი ხალხი და ჩვენი ძველი მწერლობა თუ გაუტყუებელი იმ გაუტყუებელ წყნას, რომელიც ახლადღებულ ჩვენი ნაყოფიან მწვერულებზე აღმოჩნდება და დასაღვლითი დიდება გავიჭრებულ ენებში არაბული, ირანული და ბერძნული. ძველი ჩამოსაღვლილი, თუ რომენებს ხალხმა და ენამ დაკარგა თავისი ნაყოფიანობა და ენების ზეგავლენით წინასწარ და კვანძობა.

მაკალითისთვის კარგი ჩვენი ჩრდილოკავკასიელი ტომები, რომელიც არაბული ზეგავლენით წარსული ვერ დაღვრებულ შექმნეს და ვერ ნაყოფიანობს ლიტერატურა.

II

თარგმანი იქნება ენაში, სტალინური ენაში, ძლიერი იფრინა საბჭოთა კავშირის ხალხთა ძიების განმტკიცებას და მათი ენებისა და ლიტერატურის პოპულარიზაციისათვის. ამ მიზანშეუღებელი მიზნები რა გავაძლავ, რაც ამ ხალხთა ენების არსებობის მანძილზე არ შექმნილა.

ქართულად ითარგმნა ბუნების, ლიტერატურის, ტრადიციის, გოგოლის, მაიაკოვსკის და რუსული ენის სხვა ისტორიის ნაყოფიანობა.

სხვადასხვა პერიოდში ვამბობდნენ ბარონის, დანტის, ბალზასის, მიკოვსკის, სერგანტის, შუგოს, ჰაინეს და სხვათა ნაყოფიანობის თარგმნებით.

როგორც რუსულად, ისე საბჭოთა კავშირის დანარჩენ ხალხთა ენებზე ითარგმნა რუსული ენა, ბარონის, დანტის, ბალზასის, მიკოვსკის და რუსული ენის სხვა ისტორიის ნაყოფიანობა.

საერთოდ, დიდი პერიოდის განმავლობაში თარგმნის დიდი მოხალხობა და დაიჭრება ესაბრებოდა. უწინარეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს: დიდი ეპიკური პირობების თარგმნება რუსულად არავის შეუძლებია, ახალი და ახალი ლიტერატურული თარგმნის ხელახალი თარგმნიდან ბიზანტიის, დანტის, შუგის, ბარონის.

საერთოდ, გენიოსური ნაწარმოების ახალსტუდია უნდა უხსოვარებოდა მოცემა შეუძლებელი საკითხი, ეს რომ ასე არ იყოს, მაშინ მათი დიდი ნაყოფიანობა განხილვად სხვადასხვა ენაზე.

III

თარგმნისათვის ლექსური ინსტრუმენტის წინასწარ შეარჩევს უდიდესი მნიშვნელობა ენისთვის ყველგან. ეს უნდა იყოს, რაც ენის განმარტების ეპიკური პოეზიის თარგმნისას. სხვადასხვა ენის განმარტებისათვის თარგმნისათვის უნდა იყოს მტკიცებელი თარგმნის, როგორცაა იგი წარმოშობაშია ან იმ ნაყოფიანობაზე ენაზე.

მაკალითისთვის აუცილებელია ჰომეროსის „ილიადა“ და „ოდისეა“. ეს ნაყოფიანობები ჰემამეტრიით ითარგმნა დაიხილავდნენ, ფრანგულად, რუსულად, გერმანულად, ინგლისურად და მსოფლიოს სხვა კულტურულ ენებზე და, უნდა ითქვას, არც ერთ ენაზე არ მოუტია ჰემამეტრიით თარგმნის დადებითი შედეგი, რადგანაც ეს ლექსური ხიზმა სხვა ენაზე არ აღწერს.

ჰემამეტრიის ძველპერიოდში, ექვსმუხლიანი დამტკიცებული ლექსი, რომელიც ბიზანტიის ძველი საბერძნეთის ხალხური პოეზიიდან აიღო.

ამ ლექსის ხიზმა ისეთი ზეგავლენა მოახდინა ევროპული ხალხების ლიტერატურაზე, რომ ითქვას სასი საუკუნის მანძილზე მინარჯდნენ ამ ხიზის მსოფლიო ლიტერატურის უდიდესი პოეტები და მთარგმნელები — ფრანგები, რუსები, ინგლისელები, გერმანელები, შვედები. მაინც ვერც ერთ არაბურულ ენაზე ვერ მიანიჭეს მას ნაყოფიანობა მწერლობაში.

ძველი ოფლი ღვარის კლამიტობა, გოგოლი, შილერის, შლეგელის, ფოსკის, გნდინის, იტალიის, საფრანგეთის და შვეიცარიის დიდი პოეტები და მთარგმნელები. ბოლოს ამ ერების მთარგმნელები მიიჭნენ ამ ტენდენციის უწყალობას და მთარგმნისათვის თარგმნა დაიწყეს ისეთი მტკიცებით, როგორც გამარჯვებული იყო ამა თუ იმ ნაყოფიანობა მწერლობაში.

ეს იმიტომ მოხდა, რომ ეს ექვსმუხლიანი დაქტული ლექსი წარმოადგენდა თვით ბერძნული ენის ბუნებაში ღრმად გამჯდარი ფენიუმის.

ბიზანტიის პოეზიის დიდად პოპულარიზაციის იფრინა ჩვენი, ვერც კიდევ ადრეინა მუხა საუკუნეების მანძილზე.

ჩვენი პირით ამა პოეზიის თარგმნისათვის ხელმარჯვე იქნება ქართული პოეზიის ერთ-ერთი გამარჯვებული მტკიცებელი, თითქმის უცვლელი, არანუქმებელი ცვლილება ლექსი; ამ მტკიცებელი დაწერილია ქართულად უდიდესი პოეზიის და სწორედ ესენი პირთა შესუფრინი ეპიკური თარგმნისათვის.

ასეთსვე წარუბეზებლობას, როგორც შეგებდა ჰემამეტრიით ბიზანტიის თარგმნას, შეგანჩნებენ დანტის ტრადიციის სხვა ენებზე გადატანაში.

ტრადიციის იტალიური თარგმნება რუსულად სხვა ენის ხიზმა, დანტის მიერ პირველად შემოღებულად.

ამ მტკიცის სხვა ენებზე გადატანა ათუღელი წლებში ამ უწყალობის სხვადასხვა მწვერულზე, როგორცაა, მაკალითისთვის.

1) ამ უწყალობის წლებში ზოგიერთი შედეგად იმის გამოცხადება, თითქმის ჰემამეტრიის რიტმა... ქართული ენის უწყალობის ფეს მთავარი, მაკალითის ხიზმა პირით, ეს პოეზიის ცნობილი დანტისა...

მისომ, ჰაინეს და სხვა. ანალიტიკური ცდები მისომ თეს რუსებმა, ინგლისელებმა და ფრანგებმა.

სხვადასხვა ენაზე მრავალჯერ უთარგმნათ დანტის კომედიის ტრეკინები, მაგრამ ეს თარგმნები მტკიცებულად ისეთი რთობებით არის შესრულებული, რომ ეს ცდები ჩამოთვალვად არა ღირს.

IV

რუსულად ლექსი, მისი მადლი და დაბალი შიროი, ისეთივე უმტკიცებელი, ქართული ლექსითა, როგორც არის ბერძნულსათვის ჰემამეტრიის, ხოლო იტალიურსათვის ტრეკინი.

საქმე ის არის, რომ თვით ენის პოეტური არსებობა შესაყოფიერებელი ვერაზობა და მალტციური ბიზანტიზმით განსაზღვრავს ამა თუ იმ საბჭოთა ხიზმის პოეზიის, და სხვა ენაზე მისი ხესტრების ცდები უნდა გადატყუდნენ მთარგმნელს ტექსტისაში დიდი ზოგით.

საბოლოოდ ეს კეთილი თარგმანი მოუწყობილი ხდება მეთიხველთა მისთვის ცნობიერებისათვის.

ზემ დიდი საქმე ვაკეთებს რუსულად უყვადვი პოეზიის რუსულად მთარგმნელებმა, ამ თარგმნებით მათ პოპულარიზაციის შემატეს ქართული სიტყვის სურვილისათვის კრივიც მთელს საბჭოთა კავშირში. მაინც სხვადასხვა თანობათა სიტყვების მანძილზე ახალი და ახალი ისტორიის შეცდვებით მოუტყუებელი ლიტერატურისა და სიხესტრის წარმოადგინონ იგი სხვადასხვა ნაყოფიანობაში.

სწორედ ამისთვის წინასწარ უნდა იქნეს აღებულად ასეთი ტენდენცია, რომ ეს მათი თარგმნის არა რუსულად იყოს დაბალი და მაკალი შიროით, რომელიც უაღრესად ნაყოფიანობა და მსოფლიოური ლექსური ხიზმა, ქართული ენის ბუნებრივად აღმოცენებული, არამედ იმ ენის გამარჯვებული მტკიცებით, რომელიც ვერც მისი თარგმნის მოუტყუებელი ხიზმა, იგივე ითქვას ვიღაც პოეტების მთარგმნელებს ვაკანონად.

ჩვენი ენაში, როცა თარგმნის ეს ცდები დიდი ვერაზობა ექვსეა, როცა კარების მთარგმნელებმა განხილვად ვიხილავთ, თარგმნის სიტყვი ხოგერ ხელს ჰემამეტრიის ენაშია, რომელიც არც სათანადო ცოდნა ვაჩინათ და არც საბჭოთა მოწყობის, ეს ვიზარტობის სახელს უტყუენ იმ ნაყოფიანობის, რომელიც თარგმნის გეგმავალი, თანაც ქართულ ენას ამხიარტებენ და გემოვნებას ურჩვენა მეთიხველთა.

თარგმნის საქმე დიდი მნიშვნელობის ანიჭებდნენ ჩვენი წინასწარები. მათ კარვად იყიდნენ, თუ თარგმნის რა ინსტრუმენტი უნდა შეიქმნათ ამა თუ იმ ნაყოფიანობის დასაღვლიანობის. ამიტომაც ქართული თარგმნის უდიდესი შედეგები „ესრამიანობა“, რომლის ორიგინალი ლექსაც არის შექმნილი, მისმა მთარგმნელებმა პირობად ვაღვივოდა და ამ გზით შესძლეს სიხესტრის სიხესტრად ვაკანონა ეს თარგმანი, რომ მას ნაყოფიანობის ქმნილებას იფრინა პირით.

სანდობა და საუბრობისა რუსულად პოეზიის მარჯული უთარგმნის მიერ შემოღებულად ინგლისური პირობისათვის თარგმანი.

„ვეფხისტყაოსნის“ მსოფლიო მსტრატობა პოპულარიზაციისათვის, გვჩვენებს, მართებულად იქნებოდა დასწავლილი რუსული ფრანგულად და გერმანულ ენაზე და პოეზიის პირობად თარგმნის საკითხი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ანალიტიკური ცდები არც იტალიის მთარგმნისა და დანტის და ბიზანტიის სხვადასხვა ენაზე გადატყუდნისათვის.

„ვეფხისტყაოსნის“ პირობით თარგმნის უყვადვი პოეზიის, ვიდრე დანტის „ღუბაბიტიკი კომედი“, რამდენადაც რუსულად პოეზიის ამ უწყალობის უფრო კარგისტური ქმნილებას, მკითხველი დასაბუთებულად უნდა მოეცელოს, და იგი რომის ენაზე უფროდგება ამ მტკიცე.

უწყებელი, ასეთი ცემა მსოფლიო ბუნებრივად ვაკონობის ქართული სიტყვის ამ უწყალობისათვის.

ხანანა ბერიძე

თუმცა ყოველი თბილისელი სიხარულით ხვდება ჩვენი დედაქალაქისთვის უცვლელად დარჩენილ მოძველებულ ქუჩების ახალი ხილვები შეცვალა, მანც უმჯობესი არ იქნება ამ ძველი ხილვის „თავდასაფარის“ განსჯაზე, მით უმეტეს, რომ ზოგიერთი მათგანის შემწანაშორებულ წარსულთან არის დაკავშირებული.

1. მეტეხის ხილი. პირველი ხილი თბილისში მეტეხის ძირში აშენდა. ამ ადგილას მეტეხის კლდოვანი ნაპირები განსაკუთრებით ადვილად განაშენიანების, ამიტომ ამ შედარებით ახლი იგი ხილი აგებდა. სწორედ ამ ხიდის აშენების შესაძლებლობაზე შეუწეული ქალაქის შექმნასა და განვითარებას IV—V საუკუნეებში.

მეტეხის ძირში პირველი ხიდის აგებიდან იხთუბეტი საუკუნე მანც დაგვირგობდა.

ამ ხიდის მშენებელს რამდენიმეჯერ გვხვდებოდა ქართულ წერილობით წყაროებში. იგი ნაშენიდან XVII—XVIII საუკუნეებშია (თავისთავად ცხადია, საუკუნეებამანძველ თვით ხიდის ნაგებობა ბევრჯერ შეცვალა; მეტეხის მრავალი შემოსევასა და თავდასხმის დროს იგი არა ერთხელ დაწვეულა, მაგრამ კვლავ აღდგენილია, უცვლელი რჩებოდა მთლიანად ადრე).

VIII საუკუნეში, „ამო თბილელის წაშების“ ცნობით, მეტეხის ირ ნაპირის აკვირდებოდა „ხიდ ქალაქსა, რომელსა ზედა აღმართულ იყო პატარასანი ჯვარი ხიდისანი“. ქალაქი იმ დროს მხოლოდ მარჯვენა ნაპირზე იყო გაშენებული, მარცხენაზე კი, ახლანდელი მეტეხის ადგილას, ციკაბო კლდის პირს ყოფილა „საგოდელნი“. ე. ი. სასადლო. უფრო გვიან, XI საუკუნეში, ეს ხილი იხსენიება ბაგრატ IV მცირე თბილისის ადგილის დროს. შემატეხიანე გუგუჩუბის, რომ იხსენიდა ირ დაგომილენე ბაგრატის, მათ „საადელს ხიდს და არა მოსეს ისინი“, და ბაგრატმავე ვერ შესძლო აღეს იტანი, რომელიც იმ დროს უცხა საკუთარი ქალაქიანი გააგრძელებდა უბანს დაგვირგობდა.

გვიან არ გვიყო, არჩუმობდა თუ არა ქალაქში სხვა ბილვები XII—XIII საუკუნეებში, არცა თბილისი უცხა საერთომოდ იყო გაჩნდილი. გვიან უფროა აღწერილი ხანის თბილისში (ქ. XVII—XVIII სს.) მეტეხის ხილი კიდევ ერთადგინი ხილი იყო მეტეხარზე. XVI საუკუნეში იხსენიება დამპყრობის მას იხსენიება „აღაშენე მეჩეთი სუჯულას თვისას ყურესა მას ხიდისასი“, გადმოცემულ მატეხარზე, ეს ხილი ნაშენებია ფრანგი მოგზაურის შარდენის წიგნში მოთავსებული ნახატზე (მარცხენი თბილისში 1671 წელს იყო), განსაკუთრებით კარგად კი თბილისის გასულიწილურ რუკაზე (1735 წ.) ჩანს. ვახუშტის თანახმად ის, თბილისის ეკლესიასთან „განავლს ხილი ქალაქად იმსი, ციხიდაც ციხესა“. მართლაც ხილი ერთმანეთს აკავშირებდა მეტეხის ციხესა და ე. წ. „დაბალ ციხეს“ (ახლ უმეტესად დაკავშირებული შეიზოხულებთან მისი დროებითი ნაშენებია, ნარეკალსა და მეტეხის უბანს, მეტეხის პირდაპირ).

1795 წლის შემდგომში, აღა-მამად-ხანის მიერ თბილისის აორბინის დროს, მეტეხის ხილი დაინადნა. მისი სასწრაფოდ აღდგენა, ის თქმა უნდა, აუღიერებელი იყო ქალაქისთვის. მაგრამ ეს არც ისე ადვილი საქმე აღმოჩნდა: განადგურებული წყნობა გატეხილ ქალაქის სატექნიკო და ხიდის აღდგენისთვის საჭირო თანხებიც ძველი მოსახლეობის იყო. ვრცელ II-ის მეტეხის დღევანდელ დაგვირგობას ხიდის აღდგენის ხელშეწყობილი მიხედვით აღვნიშნავთ: ამ ხიდისათვის დასაბრუნებელი იდგირი (ფული) რომ ერთსაოთხი მივახრებოდა, დენისა და „ყაბაზისნი“ ზაფხულს ნახევარი ხიდისთვის დაგვიყოფით. ამ ხიდს ბევრი მეტეხის თბილისი უფროსად არა გაეცვალა რა. თუ ხილი არ მოგვიბრუნებუნიდა, ვერცხის გამოვითქვამით. ყასაბაზი რომ გახლდეთი, იმასაც არას აძლენდა. შერე კი არ მოგვიბრუნ და ხილვე დაიხაროსი“, ამგვარად

ხიდის აღდგენაში თვით ქალაქის მოსახლეობამ მთლიან მონაწილეობა: ამ ხიდის მიზნის რომ გუბუნებით, ბევრნი ვახუშტისა და აძლენდა. მეორე წერილში ეს მიხედვით მიესალმება არც არც ისე უმჯობესი, ამ ადგილზე, მიუხედავად ამისა, მშენებლობა მანც წარმოებდა; ხილი აღდგენილი იქნა, მაგრამ მას დღესდღეისა მანც ვერ გააქვით. 1820 წელსათვის, როცა თბილისის ბრანცე მოგზაური გამა იმყოფებოდა, ეს ხილი უცხა იმდენად დაძველებული და დაზიანებული იყო, რომ მას დაწვანდა მოუღოდა. სწორედ იმ ხანებში, 20-იანი წლების დროს, ძველ საძირკვლებზე ააგეს ახალი ხიდი. გამასა ცნობით, ამ ერთსაოთხიანი ხიდის ბურჯები აგვირის ყოფილა, საკუთრივ ხიდი კი—ხისა.

XIX საუკუნის მანძილზე ეს ხილი არა ერთხელ იქნა შეფეთებული და არსებობდა რეკონსტრუირებული. 1843 წელს იგი მთლიანად განახლებული იქნა. ამ დროს—1843 წელს, მეტეხის ხილი ვერც კიდევ ერთხელ ხილი იყო თბილისში (თუ არ ჩავთვლით დროებითი ხიდის ახლანდელ მარჯვნივ ხიდის ადგილას). მეორე ხილი მის მუშობდად აშენდა, მხოლოდ ვირონისთვის მათიუბილისის პირველ წელში (1844-სა და 1847 წელს შუა). განმეხიანე აუღილი წლის შემდეგ ირვე ხილი უცხა ლათინის ხილვები შეცვლილს. ერთი ამ ძველ ხილვადიან დღესაც არჩუმობს, ხილი მეორე, რომელიც მეტეხის პირველი ხიდის ადგილს იყო, უცხა დღემდე ადვილად ახლ ხიდს, რომლის ქვეშაც მალე ახალი სანაპირო ქუჩა გაიკეთეს.

2. მარტის ხილი. ხანამ თბილისი კალსა და სივრცის ფარგლებს არ სცილდებოდა. მეტეხის ხილი, თუმცა გაჩენილი, მაგრამ მანც აქსოვლილად მოსახლეობის მოთხოვნილებას. მაგრამ XIX საუკუნის პირველ აუღილი წლებშივე, როცა ქალაქის ახალი ნაწილი—„პარტიზანსა“—სწრაფი დრო დაიწყო და მდინარის გაშენა—ჩაურეთისა და ეკუთვნა—ქალაქის მოსახლეობა იმხანა, აუცილებელი გახდა მდინარის ნაპირების დაგვირგობლა კიდევ ერთი ხილი.

ეს საკითხი უცხა 1838 წელს წამოიჭრა. ახალი ხიდის პროექტი ამოყვავისის სახელმწიფო შუათო რეკონსტრუქციის ბენერალ-მაიორმა გიორგიმ შარდენმა. მისი ათათიანი უნდა ყოფილიყო და ქვის ბურჯებიც და აგურის თაღები უნდა ჰქონიდა. პროექტი მიიღეს, უცხა ხიდის მუშაობა მოიყარადრეკეს ეტყვიდნენ, მაგრამ საქმე შეშინდა, რადგანაც ნიკოლოზ I-მა ურაკი გიორგილის შემადგენლობა და მუხანგურნილად არა სურს თბილისში ქვის ხიდის აშენება. სახელმწიფო მინისტრ ნიკოლოზი მამიროვიდ შევისნადავს გიორგილი სურდა: „ქმისა უღლებელობასა საქსილთი საქმარისა მდინიანა მინარე მეტეხარზე მობრძანების დროს შენეკა ხიდის მოწყობა, იმეგვარა, როგორც ნიკოლოზისთვის (ვისაზიხა)“.

წელიწადზე მეტი ხნის მანძილზე თბილისში საგანგებოდ დაგვირგობას აწარმოებდნენ და მანც იმ დაგვირგობელი მიდებენ, რომ ერთადერთი სახილვე ხილი ქვისა იქნებოდა: მდინარის სისწრაფისა და დაწველი-თა გამო. მეორეა ხიდის მოწყობა არ მიიზრებოდა. გიორგილის რამდენიმე მოხსენებითა შიდათის წარდგენა მიიღეს, იგი ითხოვდა ქვის ხიდის აშენების შესაძლებლობას: „შუა ქალაქში—წარდა გიორგილი ბენერალის (1841-სა და 1842 წლებში)—მხოლოდ შეისწავრება ბაგრატიონის იმყოფება, მთელი გარნიზონი კი მდინარის მარცხენა ნაპირზეა დაბანაკებული, ეს უფროდ ანგარიზისაგანაა, მით უფრო იგი კუბოში, სადაც ვერცხეობის სრული სიმრავლისა და მობრძანების იმედი არ შეუძლებელი ექნითილია“. მატილდეს, სამკარის იგი მეტეხის ხიდის გადგენება და ხილვებულება სახელმწიფო ძალის გარეშე დაჩრებოდა. ამისათვის ხიდის

გადგენებაც იგი არის საჭირო—ჩიოდა გიორგილი, — ქალაქის ერთადერთი ხილი ყველაზე უფრო მეტად დასახლებულ ელენში მდებარეობს, იქ მუშაობს მობრძანების ციხე და მთხვეულ-მთხვეული ქუჩებისა, სამკარისა იმდენი უნებარეობა და გარნიზონის გადმოსვლა ქალაქში განაღებულა.

ადვილი მისაგნებია, რომ ნაშენილი მიზნის ხიდის ეკონომიკურის მანქანების ეს იყო და არა ქალაქის ეკონომიკურის სურველი. ნიკოლოზ I-ისთვის ეს სახილი უფრო დამაჯერებელი აღმოჩნდა, და 1844 წელს მას ბრძანა: დაუფრთხილვე შედგეს ხიდის პროექტი, მომავალი წლიდან კი შეუბნა შედგენა. ამასობაში გიორგილი თბილისიდან გადვირგობს. გამოვიცალა კიდევ ერთი შევისნადავლი ნივთიარდობა, და მის ადგილზე თავად მიიღვი ვირონისკენ დახმობა.

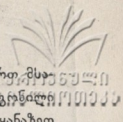
ვირონისკენ ხიდის პროექტის შეგვერა იფხილენდნა ჩამოსული იტალიელი სურნათიძეარ სასილდის დაგება. პროექტი ითავისებოდა პატარა, ერთსაოთხი ხიდს მდინარის მარჯვენა ტრტზე და დღეს, სამთლიანს—მარტისხეზე. მუშაობისას (მისი საშემოსო) 1848 წლის შემდგომში უცხა დგებოდა, ხილი ბურჯებს საძირკვლიან იმვე წლის 25 ნოემბერს ჩაგვანა ოფიციალური პრობა და ხაღმის თანდასწარა. პატარა ხილი (რომლის ქვეშაც ამჟამად სანაპირო ქუჩა გაილა) განისა 1851 წლის 10 აპრილს. დიდი ხიდის მუშაობისას საკითხი გათრეულია: ბარჯის შესაძირებლობის, ერთსაოთხის, ქვის თაღების ნაგებობის თაღების გათრეულობას ვირონისკენ, შერე ირვე ქვის დაბარბუნდნენ, მაგრამ პროექტი შეიცვალა: სანის ნაგებობა—მეტი, ოლია დაგვირგობს. ხიდის საზეინი განსახნა 1853 წლის 8 ნოემბერს, მაგრამ მთლიანად (მოყარე მოხსენიებაზე) იგი 1854 წელს დათრედა. მას ვერც ამოხორციელი ბილი ეტყვი, შემდეგ ვირონისთვის, საბუთა ბელისუბლენდა კი მას მარჯვნივ სახილი მოთრედა.

3. ენბაძის ხილი. ამ ხიდის (მას მთლიან ვერის ხილი ეტყვი) 70 წლის ისტორია აქვს. თბილისის ქალაქის თვითმართებლობა გახლდა საუკუნის 80-იან წლების დასაწყისში განჩანასა ვერისა და მუხანგის ხილვების აგება. მანამდე ირვე ხიდის ადგილს ბორჯის მეტეხისა, ხიდისა და ზოგიერთი სხვა სალაქე ნაგებობის საშენებლად გამოიშველდა იქნა საგანგებო სესი. შემდეგ საჭირო გახდა არჩუმები შეჩერება ერთ ხილზე, რადგანაც ირვე ხიდის აგების საშუალება არ არჩუმობდა. ვერის ხილი ბუგე-მოწინააღმდეგე შეცვალა: იგი ქალაქის განაშენის არას, აქ მობრძანისა და იქნება, სუბის მუხანგის ხილი აგეს შენითი. სახილად იმასაც ასახელებდნენ, რომ მეტეხის ხიდის ქუჩის ბორჯი ნიკოლოზი 6000 მანეთი შევისნადავს იძლეოდა, ხილი მომავალ ვერის ხიდის ადგილს მომეღვი ბორჯის—მხოლოდ ხილვე თრეხს. ვერის ხილი თავის ხარეუბზე ვერც ანაზღაურებდა და მხოლოდ ზარალს მოგვიტანა. ვერის ხილი რომ მოგვანა დაშველდებოდა იყო ნიყო ნიკოლოზი. მას კარგად ესაიხი, რომ ხიდს ქალაქის მომავალი განვითარებას, სუბის ქუჩადა მინიშნავდა: ქალაქი სწორედ უმჯობესად ამ მხარეს გარზიდებოდა, ამობოდა იგი.

1881 წლის ოქტომბერში ხიდის აგება შეუწყვეს იგი უმანკისი, პროექტი ითავილსწინდა ქვის ბურჯებსა და სამშალად რეკონსტრუქციის ქვის.

ხიდის მშენებლობასთან იყო დაკავშირებული ახლანდელი ენბაძისის აღმართის მოწყობა; ხილი-დაც ახლანდელი მოსიყვის ქუჩამდის. მუშაობლობა 1884 წელს დათრედა.

ვერის ხიდმა უცვლელი შეუწეული ხელი ქალაქის განვითარებას; განსაკუთრებული მნიშვნელობა კი მას, რა თქმა უნდა, ქალაქის მარცხენა ნაპირის (ახლანდელი სტალინისა და მთლიანების რაიონის) ზრდ-განვითარებასთვის სქინდა.

შესანიშნავი რუსი მხატვარი, რეალისტური ხელოვნების ერთ-ერთი უდიდესი წარმომადგენელი XIX და XX საუკუნეთა მოწაზე, ვალენტინ ალექსანდრეს-ძე სეროვი, დაიბადა გამოჩენილი რუსი კომპოზიტორისა და მუსიკალური კრიტიკოსის ა. ნ. სეროვის ოჯახში. ცხრა წლის იყო იგი, როცადინებოდა რომ დაიწყო დიდ რეპიანიან. ახალგაზრდა სეროვი მალე პორტრეტული ფერწერის პირველხარისხოვანი ოსტატი ხდება. ოცდასამი წლისამ, მან უკვე შექმნა ცნობილი სურათები — «გოგონა ატმებით» და «შვის სხივებით» განათებული ქალიშვილი».

რამდენი სიცოცხლე, სიხალდე და ხალისია ამ სურათებში!

ამ სურათებით სეროვმა გაბედულად მოიწყო ფერწერით პატივს და მშის სიბილისის გადმოცემის პირველი ცდები და, ჯერ კიდევ სრულად ახალგაზრდად, XIX საუკუნის დიდ რეალისტ მხატვართა რიგებში დამსახურებულად აიგდო დამკვიდრება.

სეროვის შემკვიდრებომა მდიდარი და მრავალფეროვანია. მან შექმნა ისტორიული სურათები — ატმები I, ატმები II მონაღწირობა». პირველ სურათში ნახევრებით ატმები I, როგორც პეტერბურგის ამშენებელი და რუსეთის ფლტრის შემქმნელი. სურათზე შორს მიჩანს ახალი ქალაქის — პეტერბურგის შენობები, წინა პლანზე კი — მიწის ვიწრო ზოლი, რომელსაც ორივე მხრიდან წყალი აკრავს. მიწის ამ ვიწრო ზოლზე მიდის ატმები თვისი თანაზღაურებით. ძლიერი ქარი ჰქრის წყლის ზედაპირი აღუდგებულა და ხომალდებს ანებივ გადადუნია. ქარისგან მოყრნულადან პეტრეს თანაზღაურებით, იგი კი, მთელი თავისი ყუბა ტანი წყლის გამართულა და მტკიცე ნაბიჯით მიდის. იქ, საითყნავ ატმები მიეშურება, უამრავი ხომალდი მოჩანს; ქარს იალქნები გაუხრავს და ირველიც მუშაობა გაჩაღებული. ასე იხალბოდა რუსეთის ახალი ქალაქი — პეტერბურგი და რუსეთის ფლტრი.

პრეწიწავალ ფერწერითი ნაშეუგავარა პოეტური განწყობით აღასვე სეროვის ბეიზალები — «გუბურა», «ოტმობერი», «შემოდგომა», «ზამთარი», ეტოლი — სიფლის დედაკაცი ფორნიი» და სხვ. ამ სურათებში სეროვი უზარალოდ, უღირსად ნათლად და დიდი სიყვარულით ასახავს რუსულ ხალხურ ტიპებს და რუსეთის სოფლის მშობლიურ ბუნებას.

შესანიშნავია აგრეთვე სეროვის სურათი «კვიციში», რომელშიც განსაკვირვებელი ოსტატობითაა გადმოცემული ფეხან-შეკრებილი კვიციის მოუქნელი, გაუბედავი მოძრაობა.

მაგრამ სეროვის შემოქმედებაში ყველაზე თვალსაჩინოა რუსი ადამიანების პრეწიწავალ პორტრეტები — მ. გერკის, ანდრეევის დუსეივის, რეპინის, ლევიტანის და სხვ., რომლებიც მსოფლიო პორტრეტული ხელოვნების შედევრებს მიეკუთვნებიან.

სერვის გრადივის სვეროშიც აქვს ნაშეუგარი. მან შექმნა საუცხოო ილუსტრაციები, კერძოდ, კრილოვის იფე-არაკებისათვის.

1805 წლის რევოლუციამ დიდი გავლენა მოახდინა გ. ა. სეროვზე. მან იხანის დემონსტრაციის დახეტრის წინააღმდეგ პროტესტის ნიშნად სეროვმა უარი განაცხადა აკადემიკოსის სახელწოდებაზე, მინაწილობა მიიღო იმ პერიოდის სატირულ ეფრ-ნალში, ხატვდა პოლიტიკურ კარიკატურებს, გააკეთა ესკიზი — «ბუნების დაკრძალვა».

გ. ა. სეროვი ძვირფასია საბჭოთა ქვეყნისათვის, როგორც რუსული ფერწერის კლასიკოსი, რომელმაც თავისი შემოქმედებით გაამდიდრა რუსული ხელოვნება და მსოფლიო ხელოვნების ოსტატებს აძოლვა გვერდში.

წელს სრულდება 40 წელი გამოჩენილი რუსი მხატვრის, გ. სეროვის გარდაცვალებიდან.

ამ თარიღთან დაკავშირებით ურიგო არ ექნება გაეცინსეთ, რომ 18 წლის ახალგაზრდა სეროვი 1883 წლის ნახევლზე, თავის მეგობარ ფონ-დერვიზთან ერთად, ეწვია საქართველოს. საქართველოში ჩამოსული სამხატვრო აკადემიის ორი ახალგაზრდა მოსწავლე, როგორც ჩანს, საქართველოს მივებით დაინტერესებულან და თიანეთში წასულან. თიანეთში მათთვის მასპინძლობა გაუწვია იფაური სანამარლოს მიხელეს, ვინმე ფფარიძეს.

სამწუხაროდ, ახალგაზრდა მხატვრების თიანეთში ყოფნისას, მომხდარა ერთი ინციდენტი, რომელსაც ახალგაზრდებისათვის სიამოვნება ჩაუშლია. ამ ინციდენტის შესახებ აღწყოთებით მოუთხრობს მეთითელი 1883 წლის (№ 118) «დროება».

პოლიციის ერთ-ერთ მსახურს, რომელსაც გაეგონებოდა ჰქონია, რომ ქვეყანაზედ არის ერთნაირი ხალხი, რომელსაც მმართველობა სდევინოს, ახალგაზრდები სოციალისტებად მიუწინვია (როგორც გზებით აღნიშნავს, პოლიციის მოხელის აზრით, ყველა სურთუციანი, შლიაპინი და მასთან ახალგაზრდა კაცი სოციალისტი უნდა ყოფილიყო) და მათი გაბაწვრა და პოლიციისათვის წარღვევა მოუსურვებია.

ახალგაზრდა სეროვისა და ფონ-დერვიზს მათი მასპინძელი გამოსარჩობია და პოლიციის კეთივინდობული მსახურის ეინწისკრით გამოუვლია.

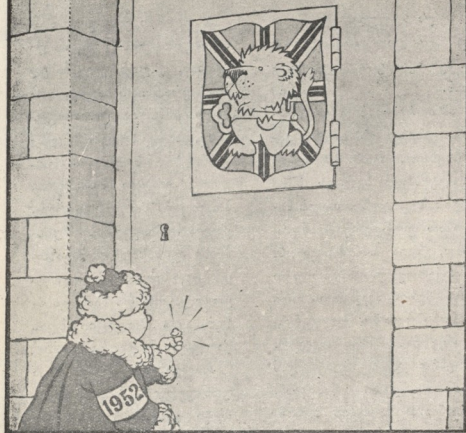
სეროვის საქართველოში ყოფნის ამბები ჯერჯერობით შესწავლად მიითხოვის და ეს შესწავლა უშეშველად სიანთაოდ შედევსაც მოიტანს, რადგან, ექვს გარეშეა, რომ ეს მოგზაურობა მის მხატვრულ შემკვიდრებომაში რაიმე კვალს დატოვებდა.

პაპუნა წყაბითელი

გ. სეროვი. ატმები I (1907 წ.)

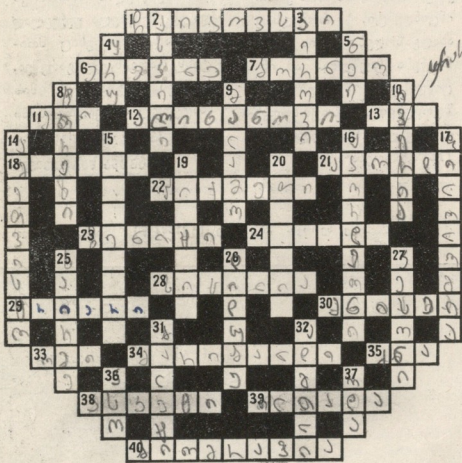
ტრეტაკოვის გაღერა

ნანატე გ. ლომიძის

კროსვორდი

კრისტი

- 22. თურქი კომუნისტი პოეტი. 23. უმაღლესი წერტილი. 24. ქალაქი ესპანეთში. 28. კუნძული ხელთაშუა ზღვაში. 29. სასოფლო-სამეურნეო მანქანა. 30. მდინარე ციმბირში. 33. წინააღმდეგობის საზომი ერთეული ელექტრონებაში. 34. ტილისის სახალხო გმირი. 35. ათეოაგვის კინა. 38. ჯანდეველი. 39. ბერძნული გზის. 40. ცხოვრების აღწერა.

ვიკტიკალურად:

- 2. მცენარე. 3. ბოლშევიკური პარტიის გამიზნენელი; მოღვაწე. 4. ერთ-ერთ შეგრძობება მოცულობით ღიაში. 5. ნაპოლისის მარშალი. 8. საფრანგეთის კომუნისტური პარტიის ც. კის მდივანი. 9. დანამდებელი წამალი. 10. უძველესი სახელმწიფო ამირკავკასიაში. 14. ძირფასი ქვა. 15. ხელფრენის დარგი. 16. მუსიკალური ინსტრუმენტი. 17. ენა და ლიტერატურის შემსწავლელი მცენარე. 19. ქვანახშირის აუზი ბოლონოში. 20. სახელმწიფო აფრკაში. 25. სამკერძალო მინერალური წყალი. 26. თბილისის ერთ-ერთი უბანი. 27. ქალაქი კორეაში 31. სათეატრო ცეცხლი ხელფრენა. 32. სივრცის ნაწილი ღვინის ზედაპირზე. 36. ბერის ნიშანი. 37. საბოტო ლიტერატურა ნაწარმოებია.

„დროსი“ № 4-ში მოთავსებული კროსვორდის პასუხი.

პორტოეტალურად:

- 1. სპა. 3. კორეა. 6. ზუ. 8. ში. 10. აბი. 12. ქვა. 13. ალი. 15. ვინო. 16. ტრი. 17. პალეო. 21. კიდა. 22. უკრა. 23. იბი. 24. ფი. 25. აზია. 28. სარაიევო. 32. უზი. 33. სიო. 34. მებრუნენი. 38. რე. 41. ის. 42. ია. 45. რა. 48. ნოვარ. 50. ინა. 51. ილი. 53. არასცი. 55. ადი. 57. ჩი. 59. ტა. 60. ენტიტა. 61. პრეტარა. 63. ური. 64. არაგონი. 68. ტე. 70. ური. 71. რეა. 72. რე. 75. სი. 77. თირი. 78. ლიბი. 81. აღანია. 82. იბი.

ვიკტიკალურად:

- 1. სური. 2. აუზი. 3. უტი. 4. არა. 5. და. 7. ვიტიპი. 8. პი. 11. ბრინჯი. 14. ლიახი. 15. ება. 18. თეა. 19. კომპია. 20. კინა. 26. აბუსტი. 27. დუკერი. 29. არანა. 30. რუსი. 31. ლოტინი. 35. უჯრამი. 36. რიტი. 37. ვაზიანი. 38. ნახაი. 40. ბუგინი. 42. არი. 44. ბა. 46. ხაგუბარი. 47. ვოლკა. 49. დუღე. 52. არი. 54. კი. 58. ლიბი. 59. ანა. 62. ძე. 65. არე. 66. არა. 67. სე. 68. საი. 72. რიბი. 73. ფა. 74. ურანა. 75. შილა. 78. კალა. 80. ტინი.

ამ ნომერში ჩართულ ვერძებზე მოიაქვებოდა ი. ხალაის ფრადი ფიქცი: ობლესკი ჯაშუში ს. ლომიჯის სახლის ადგილის და აზერბაიჯანელი მწიგნობარ გენერალ კოხტის რაიმის მოღვაწის სახელობის კომუნისტურმა მანქანაში მანქანარისგანი ჩაის უბი მოაქვს ობლესკთან. შოკ და მესაქ გე — ახალგაზრდა მხატვარი სრიალის (ა. ვეფხვაძე, დ. გვახაძე, მ. მანიაძე, კ. თათიანი) სურათი „მოდის ასედაზრდის მშეობის საფარავზე“.

- პორტოეტალურად: 1. დილირუსი კომპოზიტორი. 6. საქართველოს მეფე. 7. კუნძული მაღალს არქიპელაგოში. 11. მანძილის საზომი ერთეული. 12. შვარცშელი გენერალი, დამსჯელი ექსპედიციის ხელმძღვანელი საქართველოში. 13. გეომეტრიული ტერმინი. 18. სტლი ხელფრენაში. 21. ერთდროულად ადგენებული მუსიკალური ბეჭები.

რედაქტორი — გრიგოლ აბაშიძე სარედაქციო კოლეგია: შ. ბუაჩიძე, შ. გვინჩიძე (პ/მე. მდივანი), ი. გვინჩიშვილი, დ. ლომიძე, მ. სააყშვილი, ი. ციციშვილი, ვ. კელიძე, უ. ჯგერაძიძე.

ნომერი ევაკირება ალ. ხანძელაძემ ფარად რეპროდუქციება დაბეჭდილია ფრადი ბეჭდის სტამბოში. ზღ. № 926 ზღ 00506

ფანი 3 მან.

Handwritten signature or initials in blue ink.

საქართველოს
ბიზნესი

